

Рейтинговий звіт IVFK 005-019 про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Івано-Франківськ
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	07.05.2009 р.
Дата оновлення:	22.06.2018 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaBBB+
Прогноз:	стабільний

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу позичальника

Кредитний рейтинг м. Івано-Франківська ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників за 2017 рік, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності та перспективних планах на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, що надана самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною.

Історія кредитного рейтингу

Дата	07.05.2009	12.11.2009- 02.11.2017	22.06.2018
Рівень кредитного рейтингу	uaBBB+	uaBBB+	uaBBB+
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом **uaBBB** характеризується ДОСТАТНЬОЮ кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Знак «+» позначає проміжну категорію (рівень) рейтингу відносно основних категорій (рівнів).

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу м. Івано-Франківська підтримується:

- високим рівнем бюджетної забезпеченості міста: обсяг доходів бюджету м. Івано-Франківська без урахування трансфертів у розрахунку на одного мешканця в 2017 році відповідав середньому показнику по місцевих бюджетах у цілому та перевищував показники окремих міст України з аналогічним адміністративно-територіальним статусом та структурою економіки;
- високими темпами зростання доходної частини бюджету (146,3% у 2015 році, 132,8% у 2016 році та 136,2% у 2017 році) та покращенням показників ліквідності, в тому числі в результаті позитивного впливу бюджетної та податкової реформ;
- диверсифікацією господарського комплексу міста за видами економічної діяльності та низьким рівнем концентрації надходжень до бюджету за основними платниками податків та інших обов'язкових платежів;
- високим рівнем прозорості діяльності міської влади та здійсненням заходів щодо покращення надання послуг суб'єктам підприємництва та мешканцям міста.

Рівень кредитного рейтингу м. Івано-Франківська обмежується:

- високою чутливістю бюджету міста до валютних ризиків через значний обсяг місцевих гарантій, наданих за кредитами міжнародних фінансових організацій, номінованих в іноземній валюті;
- високим рівнем зношеності об'єктів інженерної, транспортної інфраструктури та житлового фонду міста, необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їх відновлення;
- впливом негативних чинників на фінансовий ринок і нестабільною діловою активністю в окремих секторах економіки, що негативно впливає на потенціал зростання та платоспроможність економічних суб'єктів.

Зміст

РЕЗЮМЕ	5
1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ПОТЕНЦІАЛ МІСТА	13
1.1. Населення, трудові ресурси та ринок праці	14
1.2. Промисловість	17
1.3. Зовнішньоекономічна діяльність.....	21
1.4. Інвестиційна та будівельна діяльність	24
2. КОМУНАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО	27
2.1. Житлово-комунальне господарство	27
2.2. Комунальна власність міста	28
3. БЮДЖЕТ МІСТА	31
3.1. Загальна характеристика стану місцевих фінансів м. Івано-Франківська	31
3.2. Ліквідність	35
3.3. Виконання доходної частини бюджету міста	36
3.4. Виконання видаткової частини бюджету міста	41
3.5. Бюджет на 2018 рік	45
4. БОРГОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ МІСТА	48
4.1. Боргова історія.....	48
4.2. Консолідований борг	48
4.3. Перспективи залучення коштів у майбутньому	52
ВИСНОВОК	53
ДОДАТКИ	54
Додаток до Рейтингового звіту №1	55
Додаток до Рейтингового звіту № 2	56
Додаток до Рейтингового звіту № 3	57
Додаток до Рейтингового звіту № 4	58

Резюме

Загальна інформація про місто

Івано-Франківськ – місто обласного значення, адміністративний центр Івано-Франківської області, важливий економічний, транспортний, фінансовий та культурний центр. Територія міста Івано-Франківська складає 83,73 кв. км, протягом 2017 року межі міста не переглядались. До складу Івано-Франківської міської ради входять 5 сіл: с. Крихівці, с. Вовчинець, с. Угорники, с. Микитинці, с. Хриплин. Місто не має районного поділу.

Основні показники

Основні показники соціально-економічного розвитку та фінансового стану м. Івано-Франківська¹

Назва показника	2014	2015	2016	2017	Темп росту за ост. період, %
Чисельність наявного населення, тис. осіб (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	247,8	251,5	254,5	257,5	101,2
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	73,5	69,6	69,8	71,6*	102,6
Середньомісячна заробітна плата, грн.	2 918,0	3 497,0	4 371,0	6 205,6*	142,0
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	7,4	3,1	4,8	17,0	354,4
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	4 263,6	10 177,0	10 343,6	10 919,1	105,6
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	504,8	464,8	456,3	498,1	109,2
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	431,2	313,7	571,5	485,2	84,9
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	381,3	398,7	124,7	243,2	195,0
Обсяг виконаних будівельних робіт, млн. грн.	630,6	919,6	1 037,8	1 289,5	124,2
Доходи бюджету, млн. грн.	997,5	1 459,8	1 939,3	2 639,0	136,1
Видатки бюджету та кредитування, млн. грн.	1 001,4	1 427,8	2 179,7	2 670,1	122,5
Прямий борг (без врахування середньострокових позик з єдиного казначейського рахунку), млн. грн.	4,3	3,2	2,0	14,0	438,5

* розраховано агентством «Кредит-Рейтинг» на підставі показників Головного управління статистики у Івано-Франківській області, що надаються окремо за I, II, III та IV квартали 2017 року)

Джерело: Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради, Головне управління статистики в Івано-Франківській області,

Соціальна сфера та економіка міста

За чисельністю населення (257,5 тис. мешканців станом на 01.01.2018 р.) Івано-Франківськ відноситься до середніх міст України. Демографічна ситуація м. Івано-Франківська протягом 2017 року, як і в попередніх періодах, характеризувалась зростанням чисельності населення як за рахунок природного приросту, так і

¹ Деякі кількісні дані, що аналізуються у звіті, наведені після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих самих показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

позитивного сальдо міграції. Збереження протягом тривалого періоду позитивного сальдо міграційного приросту мешканців міста покращує забезпеченість ринку праці Івано-Франківська трудовими ресурсами. Зважаючи на структуру економіки Івано-Франківська, ринок праці міста достатньо диверсифікований як за видами економічної діяльності, так і за основними роботодавцями. Трудові ресурси міста є достатньо мобільними, значна чисельність мешканців зайнята у малому бізнесі. На відміну від загальнодержавних тенденцій другий рік поспіль середньооблікова чисельність штатних працівників міста зростала, а рівень зайнятості населення, як і в попередні періоди, перевищував відповідний показник по країні в цілому.

Темпи зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників м. Івано-Франківська, як і в 2016 році, були високими й значною мірою були забезпечені поетапним зростанням мінімальної заробітної плати та здійсненням індексації заробітної плати згідно з чинним законодавством, а також покращенням результатів фінансово-економічної діяльності підприємств міста. За результатами 2017 року, за розрахунками рейтингового агентства, темпи зростання рівня оплати праці становили вже 142% (137,1% по країні в цілому). Рівень оплати праці збільшився до 6 205,6 грн., що перевищує середньообласний показник, проте на 12,6% нижче середнього значення по країні (у 2016 році – нижче на 15,7%). Високі темпи зростання рівня номінальної заробітної плати та зростання середньооблікової чисельності зайнятих позитивно впливали на динаміку надходжень податку на доходи фізичних осіб, обсяг якого збільшився в 2017 році на 43,2% до відповідного показника минулого року.

Протягом 2017 року відбулося збільшення обсягу невиплаченої заробітної плати працівникам підприємств міста, співвідношення обсягу боргу до середньомісячного фонду оплати праці становило 3,8%, що відповідає помірному рівню заборгованості. Переважний обсяг боргу припадав на підприємства-банкрути.

Економічний потенціал Івано-Франківська характеризується багатогалузевою промисловістю, розвиненою комунальною та транспортною інфраструктурою. Місто має широку мережу ринкової інфраструктури, фінансових установ, закладів освіти, охорони здоров'я та культури. Рівень диверсифікації міської економіки за видами економічної діяльності достатній, залежність господарського комплексу та бюджету міста від діяльності окремих провідних підприємств чи груп компаній або підприємств однієї галузі невисока. Відповідно чутливість господарського комплексу та бюджету міста до економічних ризиків залишається помірною. Провідні позиції у наповненні місцевого бюджету шляхом відрахування обов'язкових податків та зборів належать підприємствам енергетичного комплексу, машинобудування, закладам освіти, установам державного управління, фінансової сфери, торгівлі.

Протягом 2014-2016 рр. на економіку українських міст та їх фінансовий стан негативно впливали складна ситуація в економіці країни та зростання інфляційного тиску, що призвело до зниження реальних доходів підприємств і громадян. У II половині 2016 року після тривалої рецесії намітилися тенденції до поступового відновлення темпів зростання економіки, відбувалося уповільнення інфляційних процесів внаслідок стриманої монетарної та фіскальної політики, а також завдяки сприятливій динаміці світових цін на сировину та стабілізації інфляційних очікувань. У 2017 році відновлення економічного зростання тривало: мало місце

зростання інвестицій та приватного споживання, у промисловості спостерігалось збільшення обсягів виробництва в машинобудуванні, хімічній промисловості, у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів, позитивну динаміку зберігали також галузі споживчого спрямування. При цьому зберігалися негативні чинники, що впливали на фінансовий ринок країни, а також нестабільна ділова активність в окремих секторах економіки, що у свою чергу негативно впливало на потенціал зростання та платоспроможність економічних суб'єктів.

Рівень соціально-економічного розвитку та інвестиційний потенціал міста, як і в попередніх періодах, високі. За результатами 2017 року динаміка більшості показників, що характеризують стан міської економіки та рівень ділової активності, була позитивною, що було забезпечено, в тому числі, завдяки успішній політиці із залучення інвестицій (включаючи іноземний капітал), відкриттю нових підприємств та розширенню виробництва й кількості робочих місць на вже працюючих підприємствах, розширенню ринків збуту продукції, що виробляють підприємства міста. Окремі основні показники, що характеризують стан місцевої економіки (рівень зайнятості, обсяг капітальних інвестицій, обсяг прямих іноземних інвестицій, роздрібний товарооборот та обсяг введеного в експлуатацію житла) у розрахунку на 1 мешканця суттєво перевищували відповідні середні показники по країні.

Ситуація в промисловому комплексі країни впродовж 2017 року характеризувалася поступовим відновленням обсягів промислового виробництва за окремими галузями. При цьому негативні фактори, що впливали на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання, на їх зовнішньоекономічну діяльність зберігались: збільшення вартості енергоресурсів, зростання цін на сировину, матеріали, товари, збереження складних умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності, складність отримання кредитних ресурсів. Вплив економічної рецесії в країні на результати діяльності основних підприємств промислового комплексу Івано-Франківська (з огляду на його високу диверсифікацію за галузями та підприємствами й орієнтацію переважно на кінцевого споживача) та, відповідно, обсяги надходжень податків та зборів до бюджету міста був помірним.

Як і раніше, провідними галузями промислового комплексу міста залишалися постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, машинобудування, харчова промисловість та виробництво іншої неметалевої продукції. Зважаючи на широкий асортимент продукції, що виготовляють підприємства міста, а також успішний результат заходів з розширення ринків збуту, обсяги реалізації промислової продукції промислового комплексу міста Івано-Франківська в цілому зростали. За результатами 2017 року підприємствами міста було реалізовано промислової продукції на 10,9 млрд. грн., що на 5,6% більше за відповідний показник 2016 року, але у розрахунку на 1 мешканця міста на 16,5% менше аналогічного показника по країні. Зростання значною мірою було зумовлено збільшенням обсягів реалізованої продукції підприємствами машинобудівного комплексу, текстильного виробництва, виготовлення виробів з деревини та поліграфічної діяльності, виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, енергетичного сектору. Як і протягом 2016 року, мало місце скорочення обсягів промислового виробництва окремими підприємствами харчової промисловості.

Загалом міська економіка значною мірою залучена до зовнішньоекономічних процесів. З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 498,1 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця в 1,7 рази більше за середній показник по країні. Зважаючи на збереження стабільної внутрішньополітичної ситуації в регіоні, у м. Івано-Франківську, як і в попередні періоди, зберігається сприятливий інвестиційний клімат. Протягом 2017 року обсяги прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку міста, зросли на 9,2%.

Чутливість підприємств міста до змін зовнішньоекономічної цінової кон'юнктури, світового попиту на продукцію та зовнішньоторговельної політики Уряду є помірною. Це забезпечується достатньою диверсифікацією ринків збуту. При цьому, в 2017 році динаміка зовнішньоторговельного товарообороту підприємств Івано-Франківська уповільнилась – обсяги експорту скоротились на третину до показника 2016 року внаслідок зменшення обсягів продуктів рослинного походження та живих тварин і продуктів тваринного походження. Обсяг зовнішньоторговельного товарообороту підприємств Івано-Франківська зменшився на 15,1% та склав 485,2 млн. доларів США, що в розрахунку на 1 мешканця на 14% менше середнього показника по країні. Основу експортних поставок міста склали механічні та електричні машини (59,9% обсягів експорту) і продукти рослинного походження (24,4%).

Інвестиційна активність на території міста Івано-Франківськ значною мірою визначається підприємствами промислового комплексу. При цьому значну роботу в напрямку покращення інвестиційного клімату проводить влада міста. Загальна сума капіталовкладень, освоєних протягом 2017 року на об'єктах міста за рахунок усіх джерел фінансування, склала 2 803,1 млн. грн., що на 6,7% більше, ніж у 2016 році, та в розрахунку на 1 мешканця на 11,8% більше середнього показника по країні. Протягом 2017 року було продовжено реалізацію проектів за участю міської влади.

Динаміка розвитку будівельної галузі країни та міста Івано-Франківськ протягом 2017 року покращилась. В 2017 році відбулося зростання виконаних підприємствами міста обсягів будівельних робіт (у тому числі за рахунок інфляційної складової). Івано-Франківськ залишається одним із лідерів серед вітчизняних міст з точки зору розвитку будівельної галузі та житлового будівництва. В 2017 році в місті прийнято в експлуатацію 243,2 тис. кв. м загальної площі житла, що майже вдвічі більше відповідних обсягів 2016 року. У розрахунку на 1 000 осіб наявного населення обсяги введеного в експлуатацію житла в місті, як і в попередніх періодах, суттєво перевищують відповідний показник по країні в цілому.

Комунальна власність та комунальне господарство

Житлово-комунальному господарству м. Івано-Франківська, як і для переважної більшості міст України, притаманний високий рівень зношеності основних засобів (зокрема, житлового фонду та будівель бюджетних установ), об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста. Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства та приділяє

особливу увагу інвестиційним програмам та програмам розвитку міжнародного співробітництва, в тому числі з міжнародними фінансовими інституціями.

Протягом аналізованого періоду відбувався поетапний перегляд тарифів на комунальні послуги (електроенергію, газ для населення, послуги з централізованого опалення). Було затверджено також нові побудинкові тарифи. Протягом 2017 року рівень проплати населенням рахунків за надані житлово-комунальні послуги дещо погіршився, за всіма видами послуг він був нижчим за 100%, але залишався високим у порівнянні з середніми показниками багатьох міст країни. Загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги (без урахування послуг із постачання електричної енергії та газопостачання) у розрахунку на 1 мешканця становив 341,7 грн., що, враховуючи динаміку зростання вартості енергоносіїв протягом останніх трьох років, відповідало низькому рівню боргу.

Івано-Франківська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. У власності територіальної громади м. Івано-Франківська перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. Протягом 2017 року спостерігалось подальше відновлення економічного зростання та, відповідно, попиту на об'єкти нерухомості міста. Протягом аналізованого періоду зросли кількість та площа приватизованих об'єктів комунальної власності, а також кількість проданих земельних ділянок. Загалом, за результатами 2017 року питома вага надходжень від операцій з майном та землею комунальної власності (продаж та оренда) у структурі доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів становила 7,6%, що на 2 в. п. менше у порівнянні з аналогічним показником у 2016 році.

Бюджет міста

Бюджет м. Івано-Франківська – бюджет місцевого самоврядування. Івано-Франківськ є містом обласного значення, зведений бюджет якого включає міський бюджет та 5 сільських бюджетів. Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. У місті Івано-Франківську забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень.

Доходи бюджету м. Івано-Франківська формуються за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Динаміка доходної частини бюджету міста Івано-Франківська (без урахування трансфертів) протягом 2012-2017 рр. була позитивною, а темпи її зростання (у всіх періодах, крім 2012 року) перевищували відповідні показники в середньому по місцевих бюджетах. Починаючи з 01.01.2015 р., завдяки позитивним наслідкам бюджетної реформи, темпи зростання доходів бюджету міста (без урахування трансфертів) суттєво підвищились. Рівень

бюджетної забезпеченості покращився та протягом 2015-2017 рр. залишався на достатньому рівні: співвідношення обсягу доходів бюджету міста в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету у 2017 році становило 99% (98,5% у 2016 році, 99,3% у 2015 році).

Протягом усього аналізованого періоду для бюджету міста Івано-Франківська характерним був низький рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини загального фонду, суттєва залежність місцевих фінансів від результатів діяльності окремих підприємств відсутня, а чутливість доходної частини бюджету міста до економічних ризиків є помірною. Рівень самостійності бюджету у 2017 році залишався високим, залежність від базової дотації відсутня. Зважаючи на те, що в попередніх бюджетних періодах по місту Івано-Франківськ рівень надходжень податку на доходи фізичних осіб у розрахунку на 1 мешканця перевищував середній показник по країні, з бюджету міста в 2015, 2016 та 2017 роках перераховувалась реверсна дотація (вилучення) в сумі 18,2 млн. грн., 20,9 млн. грн. та 21,2 млн. грн., відповідно. Бюджетом міста на 2018 рік передбачено перерахування реверсної дотації в обсязі 51,9 млн. грн.

Бюджет м. Івано-Франківська за результатами виконання в 2017 році, як і в попередньому відповідному бюджетному періоді, мав позитивне сальдо операційного балансу за загальним фондом (421 млн. грн.), показник якого збільшився порівняно із 2016 роком на 5,2%. Це було пов'язано з високими темпами зростання податкових надходжень (податку та збору на доходи фізичних осіб та єдиного податку), а також зі збільшенням обсягу трансфертів. За спеціальним фондом обсяг операційних доходів перевищив обсяг операційних видатків на 81,2 млн. грн. Бюджет міста за підсумками 2017 року виконано з дефіцитом обсягом 31,1 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав 427 млн. грн., спеціальний фонд виконано з дефіцитом обсягом 458,1 млн. грн. Джерелом покриття дефіциту спеціального фонду були кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку та запозичення.

Ліквідність бюджету міста за результатами 2013-2014 рр., перебувала на низькому рівні за загальним фондом та на високому рівні за спеціальним фондом. Протягом 2015-2017 рр. показники ліквідності за загальним фондом бюджету міста зросли до високого рівня. Зважаючи на достатні показники ліквідності, до бюджету міста протягом 2015-2017 рр. не залучалися короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів за загальним фондом. У попередніх бюджетних періодах залежність від залучення короткострокових позичок була значною.

Протягом 2017 року до доходної частини бюджету міста надійшло 2 639 млн. грн., що на 36,1% більше, ніж обсяг відповідних надходжень у 2016 році. Основними джерелами формування доходної бази бюджету м. Івано-Франківська залишалися податкові надходження та трансферти з державного бюджету. Зважаючи на відновлення темпів зростання міської економіки в 2016-2017 рр., обсяги надходжень за переважною більшістю джерел наповнення бюджету міста зростали, а рівень виконання річного плану за доходами загального та спеціального фондів був високим. Уточнений річний план за доходами в цілому було виконано у 2017 році на 101,2%, у тому числі відповідні планові показники доходної частини

загального фонду бюджету міста виконані на 100,1%, спеціального фонду – на 121,8%.

Обсяг видаткової частини бюджету міста Івано-Франківська за результатами 2017 року становив 2 670,2 млн. грн. та збільшився на 41,8% проти відповідного попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2017 рік план за видатками бюджету було виконано на 97,1%. Основним напрямом видатків бюджету залишається фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), органів місцевого самоврядування, а також житлово-комунального господарства та будівництва. Починаючи з 01.01.2015 р. дві найбільші за обсягами видатків галузі бюджетної сфери (освіта та охорона здоров'я) фінансуються як за рахунок доходів бюджету міста, так і відповідних субвенцій з державного бюджету. При цьому частка міста в сумарному обсязі фінансування зазначених галузей зростала. Структура видаткової частини бюджету за економічною класифікацією характеризується збереженням у 2017 році високої питомої ваги капітальних видатків – 21,1%. Питома вага захищених статей в обсязі видатків загального фонду бюджету в аналізованому періоді, за даними міської ради, залишається високою – 90,7% обсягу видатків загального фонду за результатами виконання бюджету у 2017 році.

Міський бюджет м. Івано-Франківська на 2018 рік було затверджено 15.12.2017 р. Доходну частину бюджету міста затверджено у обсязі 3 237,6 млн. грн., що на 27,1% більше за фактичне виконання у 2017 році. Плановий обсяг видатків бюджету міста на 2018 рік встановлено в обсязі 3 339,1 млн. грн. (на 28,7% більше, ніж фактичний обсяг у 2017 році). Бюджет міста на 2018 рік прийнято з профіцитом загального фонду обсягом 970,96 млн. грн. (напрямок використання – передача коштів до бюджету розвитку). Спеціальний фонд бюджету міста затверджено з дефіцитом у сумі 1 075,96 млн. грн., джерелом покриття якого є кошти, що передаються із загального фонду та запозичення від міжнародних фінансових організацій, а також профіцитом в сумі 3,4 млн. грн., напрямком використання якого є погашення кредиту НЕФКО.

Основними джерелами доходної частини бюджету міста у 2018 році залишатимуться податок та збір на доходи фізичних осіб, податок на майно (в тому числі орендна плата за землю та земельний податок з юридичних та фізичних осіб), єдиний та акцизний податки та трансферти. Бюджетом міста було передбачено високі темпи зростання обсягу податкових надходжень до показників минулого періоду (на 60,9%), що буде забезпечено в тому числі очікуваним суттєвим збільшенням надходжень податку на доходи фізичних осіб (на 74,5%). Слід зауважити, що рівень виконання планових бюджетних показників за доходною та видатковою частинами бюджету міста протягом 2018 року та забезпечення високих темпів зростання за основними джерелами надходжень буде залежати від динаміки соціально-економічного розвитку міста та покращення макроекономічної ситуації по країні в цілому.

Боргові зобов'язання

Боргова політика Івано-Франківської міської влади визначається потребою в залученні додаткового фінансування для реалізації проектів з відновлення міської інфраструктури. Місто Івано-Франківськ має позитивну кредитну історію. Консолідований борг м. Івано-Франківська станом на 01.01.2018 р. складав 302,9 млн. грн. (без урахування простроченої кредиторської заборгованості комунальних підприємств), у тому числі:

- 13,96 млн. грн. – прямий борг Івано-Франківської міської ради (без урахування середньострокових позик, залучених у попередні бюджетні періоди з єдиного казначейського рахунку);
- 288,9 млн. грн. – сума наданих містом гарантій за кредитами комунальних підприємств, залучених від міжнародних фінансових організацій (у гривневому еквіваленті станом на дату складання звітності).

Слід зазначити, що пряме боргове навантаження бюджету міста є низьким. Співвідношення обсягу консолідованого боргу до фактичного у 2017 році обсягу доходної частини консолідованого бюджету міста без урахування трансфертів перебувало на помірному рівні та становило 22,1%. Зважаючи на нестабільну ситуацію на валютному ринку країни та зниження курсу гривні до основних світових валют чутливість бюджету міста до валютних ризиків через значний обсяг місцевих гарантій, наданих за кредитами міжнародних фінансових організацій, номінованих в іноземній валюті, залишається суттєвою. Частково зменшують ризики довгостроковий період погашення основної суми боргу за угодами про субкредитування та відсутність пікових навантажень.

1. Соціально-економічний розвиток та потенціал міста

Економічний потенціал Івано-Франківська характеризується багатогалузевою промисловістю, розвиненою комунальною та транспортною інфраструктурою. Місто має широку мережу ринкової інфраструктури, фінансових установ, закладів освіти, охорони здоров'я та культури. Основними галузями економіки міста є промисловість, туризм, будівництво, транспорт і зв'язок. Рівень диверсифікації міської економіки за видами економічної діяльності достатній, залежність господарського комплексу та бюджету міста від діяльності окремих провідних підприємств чи груп компаній або підприємств однієї галузі невисока. Відповідно, чутливість господарського комплексу та бюджету міста до економічних ризиків залишається помірною.

Провідні позиції у наповненні місцевого бюджету шляхом відрахування обов'язкових податків та зборів належать підприємствам енергетичного комплексу, машинобудування, закладам освіти, установам державного управління, фінансової сфери, торгівлі.

Протягом 2014-2016 рр. на економіку українських міст та їх фінансовий стан негативно впливали складна ситуація в економіці країни та зростання інфляційного тиску, що призвело до зниження реальних доходів підприємств і громадян. У II половині 2016 року після тривалої рецесії намітилися тенденції до поступового відновлення темпів зростання економіки, відбувалося уповільнення інфляційних процесів внаслідок стриманої монетарної та фіскальної політики, а також завдяки сприятливій динаміці світових цін на сировину та стабілізації інфляційних очікувань. У 2017 році відновлення економічного зростання тривало: мало місце зростання інвестицій та приватного споживання, у промисловості спостерігалось збільшення обсягів виробництва в машинобудуванні, хімічній промисловості, у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів, позитивну динаміку зберігали також галузі споживчого спрямування. При цьому зберігалися негативні чинники, що впливали на фінансовий ринок країни, а також нестабільна ділова активність в окремих секторах економіки, що у свою чергу негативно впливало на потенціал зростання та платоспроможність економічних суб'єктів.

Рівень соціально-економічного розвитку та інвестиційний потенціал міста, як і в попередніх періодах, були високі. За результатами 2017 року динаміка більшості показників, що характеризують стан міської економіки та рівень ділової активності, була позитивною, що було забезпечено, в тому числі, завдяки успішній політиці із залучення інвестицій (включаючи іноземний капітал), відкриттю нових підприємств та розширенню виробництва й кількості робочих місць на вже працюючих підприємствах, розширенню ринків збуту продукції, що виробляють підприємства міста. Окремі основні показники, що характеризують стан місцевої економіки (рівень зайнятості, обсяг капітальних інвестицій, обсяг прямих іноземних інвестицій, роздрібний товарооборот та обсяг введеного в експлуатацію житла) у розрахунку на 1 мешканця суттєво перевищували відповідні середні показники по країні.

1.1. Населення, трудові ресурси та ринок праці

За чисельністю населення Івано-Франківськ належить до середніх міст України. Демографічна ситуація м. Івано-Франківська протягом 2017 року, як і в попередніх періодах, характеризувалась зростанням чисельності населення як за рахунок природного приросту, так і позитивного сальдо міграції. Станом на 01.01.2018 р. чисельність наявного населення в м. Івано-Франківську та селах, підпорядкованих міськраді, становила 257,5 тис. мешканців – майже на 3 тис. осіб більше, ніж на початок минулого року (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1. Динаміка показників демографічних процесів у м. Івано-Франківську та в Україні, тис. осіб

Показник	2014	2015	2016	2017
Місто				
Чисельність наявного населення станом на кінець періоду, тис. осіб	247,8	251,5	254,5	257,5
Природний приріст населення, тис. осіб	0,6	0,4	0,4	0,91
Механічний приріст населення, тис. осіб	1,6	3,3	2,6	2,03
Україна				
Чисельність наявного населення станом на кінець періоду*, тис. осіб	42 929,3	42 760,5	42 584,5	42 386,4
Природний приріст населення*, тис. осіб	-166,8	-183,0	-186,6	-210,14
Механічний приріст населення*, тис. осіб	22,6	14,2	10,6	12,00

* починаючи з 2014 року дані наведено без урахування неконтрольованих територій

Джерела: Державна служба статистики України, Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

Збереження протягом тривалого періоду позитивного сальдо міграційного приросту мешканців міста покращує забезпеченість ринку праці Івано-Франківська трудовими ресурсами. Одночасно відбувається подальше збільшення кількості робочих місць за рахунок відкриття нових підприємств та розширення виробництва на діючих підприємствах. Позитивно на посилення міграційних процесів в місті впливає також покращення рівня комфортності міста для проживання, порівняно з іншими містами України.

Зважаючи на структуру економіки Івано-Франківська, ринок праці міста помірно диверсифікований як за видами економічної діяльності, так і за основними роботодавцями. За результатами 2017 року питома вага найбільшого за середньообліковою чисельністю штатних працівників ДП ВО «Карпати» становила 4,9%. Питома вага інших найбільших роботодавців (ПАТ «Прикарпаттяобленерго», Івано-Франківський національний медичний університет, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника та ДМП «Івано-Франківськтеплокомуненерго») також не перевищувала 5%. Суттєва залежність від діяльності одного підприємства або галузі відсутня. Слід зауважити, що трудові ресурси міста є достатньо мобільними та значна чисельність мешканців міста зайнята у малому бізнесі.

Протягом 2014-2016 рр. під впливом рецесивних тенденцій в економіці України та збереження низького рівня ділової активності ситуація на ринку праці країни залишалася складною: середньооблікова чисельність штатних працівників зберігала

тенденцію до скорочення, кількість вивільнених працівників зростала. На відміну від загальнодержавних тенденцій, протягом 2016-2017 рр. середньооблікова чисельність штатних працівників у місті Івано-Франківську зростала, а рівень зайнятості населення, як і в попередні періоди, перевищував відповідний показник по країні в цілому. За результатами 2017 року питома вага зайнятих в загальній чисельності наявного населення міста становила 27,8% (18,1% по Україні в цілому). Середньооблікова чисельність штатних працівників міста, за розрахунками агентства², протягом 2017 року зросла на 2,6% до 71,6 тис. осіб.

Таблиця 1.2. Динаміка основних показників ринку праці (без урахування малого бізнесу) в м. Івано-Франківську та в Україні

Показники	2014	2015	2016	2017
Місто				
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	73,5	69,6	69,8	71,6*
Темпи росту за останній період, %	100,4	94,7	100,2	102,6*
Питома вага середньооблікової кількості штатних працівників (без урахування малого бізнесу) у загальній чисельності наявного населення, %	29,7	27,7	27,4	27,8
Україна				
Середньооблікова чисельність штатних працівників**, тис. осіб	8 959,0	8 064,7	7 868,1	7 679,0
Темпи росту за останній період***, %	92,2	90,0	97,6	97,6
Питома вага середньооблікової кількості штатних працівників у загальній чисельності наявного населення**, %	20,9	18,9	18,5	18,1

* розраховано агентством «Кредит-Рейтинг» на підставі показників Головного управління статистики у Івано-Франківській області, що надаються окремо за I, II, III та IV квартали 2017 року

** починаючи з 2014 року дані наведено без урахування неконтрольованих територій

***темпи зростання у співставних умовах без урахування неконтрольованих територій

Джерела: Державна служба статистики України, Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

Темпи зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників м. Івано-Франківська протягом 2014-2016 рр. в цілому відповідали аналогічним показникам по країні. За результатами 2017 року, за розрахунками рейтингового агентства, темпи зростання рівня оплати праці становили вже 142% (137,1% по країні в цілому). Зростання заробітної плати у минулому році було забезпечено суттєвим збільшенням рівня мінімальної заробітної плати відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік», а також покращенням результатів фінансово-економічної діяльності підприємств міста. Випереджаючі темпи зростання рівня оплати праці в місті зумовлені також значною питомою вагою у показниках ринку праці бюджетної сфери – саме в цій сфері оплата праці найбільше залежить від динаміки мінімальної заробітної плати.

Розмір середньомісячної заробітної плати штатних працівників в 2017 році становив 6 205,6 грн., що перевищує середньообласний показник, проте на 12,6% нижче середнього значення по країні (у 2016 році – нижче на 15,7%).

² у зв'язку із запровадженням нової методології звітування територіальні підрозділи Державної служби статистики надають основні показники статистики праці (середньооблікова чисельність штатних працівників та середньомісячна заробітна плата штатних працівників) окремо за кожний квартал, а розрахунки нарастаючим підсумком (за півріччя або рік) не здійснюють

Таблиця 1.3. Динаміка показників заробітної плати у м. Івано-Франківську та в Україні

Показники	2014	2015	2016	2017
Місто				
Середньомісячна заробітна плата, грн.	2 918,0	3 497,0	4 371,0	6 205,6*
Темпи зростання середньомісячної заробітної плати за останній період, %	108,0	119,8	125,0	142,0*
Заборгованість за виплатою заробітної плати на кінець періоду, млн. грн.	7,4	3,1	4,8	17,0
Середньомісячний ФОП, млн. грн.	214,5	243,4	304,9	444,2
Співвідношення обсягу заборгованості за заробітною платою до середньомісячного фонду оплати праці, %	3,4	1,3	1,6	3,8
Україна				
Середньомісячна заробітна плата**, грн.	3 480,0	4 195,0	5 183,0	7 104,0
Темпи зростання середньомісячної заробітної плати за останній період***, %	106,6	120,5	123,6	137,1
Заборгованість за виплатою заробітної плати на кінець періоду**, млн. грн.	1 320,1	1 880,8	1 791,0	2 368,4
Середньомісячний ФОП**, млн. грн.	31 177,3	33 831,4	40 780,4	54 551,6
Співвідношення обсягу заборгованості за заробітною платою до середньомісячного фонду оплати праці**, %	4,2	5,6	4,4	4,3

* розраховано агентством «Кредит-Рейтинг» на підставі показників Головного управління статистики у Івано-Франківській області, що надаються окремо за I, II, III та IV квартали 2017 року

** починаючи з 2014 року дані наведено без урахування неконтрольованих територій

***темпи зростання у співставних умовах без урахування неконтрольованих територій

Джерела: Державна служба статистики України, Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

Високі темпи зростання рівня номінальної заробітної плати позитивно впливали на динаміку надходжень податку на доходи фізичних осіб. Темпи зростання надходжень податку в 2016 році становили 160,3% до відповідного показника минулого року, що є дуже високим рівнем, у порівнянні з іншими періодами. Приріст обсягу надходжень податку на доходи фізичних осіб був забезпечений, в тому числі, змінами податкового законодавства, що передбачали, в тому числі, встановлення єдиної базової ставки податку на доходи фізичних осіб у розмірі 18% (замість двох діючих у 2015 році ставок 15% та 20%). В 2017 році обсяг надходжень податку збільшився на 43,2% до відповідного показника у 2016 році. Збереження високих темпів росту надходжень податку було зумовлено суттєвим зростанням мінімальної заробітної плати, створенням нових робочих місць та суттєвим збільшенням обсягів платежів за окремими основними платниками, в тому числі: ДП ВО «Карпати», Прикарпатський національний університет ім. В.Стефаника, Івано-Франківський національний медичний університет, ПАТ «Прикарпаттяобленерго», філія «Львівська залізниця» «ПАТ Укрзалізниця», ТОВ «Тайко Електронікс Юкрейн Лімітед».

Протягом 2017 року відбувалося подальше збільшення обсягу невиплаченої заробітної плати працівникам підприємств міста. Сума боргу станом на 01.01.2018 р. становила 17 млн. грн., співвідношення обсягу боргу до середньомісячного фонду оплати праці протягом минулого року зросло до 3,8%, що відповідає помірному рівню заборгованості. Переважний обсяг боргу (68,2%) припадає на підприємства-банкрути. Серед економічно активних підприємств основними боржниками з виплати заробітної плати є ПрАТ «Івано-Франківський локомотиворемонтний завод» (сума боргу – 3,3 млн. грн., причина – брак обігових коштів через відсутність замовників) та ДП «Івано-Франківський комбінат

хлібопродуктів» (сума боргу 1,5 млн. грн., причина – рахунки підприємства заблоковані Державною виконавчою службою).

За чисельністю населення (257,5 тис. мешканців станом на 01.01.2018 р.) Івано-Франківськ відноситься до середніх міст України. Демографічна ситуація м. Івано-Франківська протягом 2017 року, як і в попередніх періодах, характеризувалась зростанням чисельності населення як за рахунок природного приросту, так і позитивного сальдо міграції. Збереження протягом тривалого періоду позитивного сальдо міграційного приросту мешканців міста покращує забезпеченість ринку праці Івано-Франківська трудовими ресурсами. Зважаючи на структуру економіки Івано-Франківська, ринок праці міста достатньо диверсифікований як за видами економічної діяльності, так і за основними роботодавцями. Трудові ресурси міста є достатньо мобільними, значна чисельність мешканців зайнята у малому бізнесі. На відміну від загальнодержавних тенденцій другий рік поспіль середньооблікова чисельність штатних працівників міста зростала, а рівень зайнятості населення, як і в попередні періоди, перевищував відповідний показник по країні в цілому.

Темпи зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників м. Івано-Франківська, як і в 2016 році, були високими й значною мірою були забезпечені поетапним зростанням мінімальної заробітної плати та здійсненням індексації заробітної плати згідно з чинним законодавством, а також покращенням результатів фінансово-економічної діяльності підприємств міста. За результатами 2017 року, за розрахунками рейтингового агентства, темпи зростання рівня оплати праці становили вже 142% (137,1% по країні в цілому). Рівень оплати праці збільшився до 6 205,6 грн., що перевищує середньообласний показник, проте на 12,6% нижче середнього значення по країні (у 2016 році – нижче на 15,7%). Високі темпи зростання рівня номінальної заробітної плати та зростання середньооблікової чисельності зайнятих позитивно впливали на динаміку надходжень податку на доходи фізичних осіб, обсяг якого збільшився в 2017 році на 43,2% до відповідного показника минулого року.

Протягом 2017 року відбулося збільшення обсягу невикраченої заробітної плати працівникам підприємств міста, співвідношення обсягу боргу до середньомісячного фонду оплати праці становило 3,8%, що відповідає помірному рівню заборгованості. Переважний обсяг боргу припадав на підприємства-банкрути.

1.2. Промисловість

Господарський комплекс м. Івано-Франківська достатньо диверсифікований за видами економічної діяльності, при цьому промисловість займає важливе місце у місцевій економіці як з точки зору формування та розвитку ринку праці, так і наповнення бюджетів усіх рівнів шляхом сплати податкових платежів. Івано-Франківськ входить до числа найбільш промислово розвинених міст західного

регіону України, а його частка у загальнообласному обсязі реалізації продукції в 2017 році становила 23% (у 2016 році – 29,5%, у 2015 році – 31,1%). У місті Івано-Франківську здійснюють свою діяльність 3,2 тис. економічно активних підприємств, з них: 4 великих та 125 середніх підприємств.

Умови роботи промислових підприємств країни в цілому, протягом 2014-2015 рр., залишалися складними. Починаючи з другої половини 2015 року в країні темпи падіння обсягів виробництва промислової продукції уповільнились, а деякі підприємства показали позитивну динаміку, що було зумовлено, насамперед, низькою базою порівняння, а також поступовим нарощенням обсягів виробленої продукції машинобудування, що може пояснюватися, зокрема, державними замовленнями на потреби АТО. В свою чергу обсяги реалізованої продукції зростали стрімкими темпами, що було зумовлено суттєвим ростом цін на продукцію підприємств-експортерів, внаслідок девальвації гривні відносно основних світових валют, а також зростанням собівартості продукції для внутрішнього ринку внаслідок збільшення вартості імпортової сировини, енергоносіїв та посилення інфляційних процесів в країні. Ситуація в промисловому комплексі країни впродовж 2016 та 2017 років характеризувалася поступовим відновленням обсягів промислового виробництва за окремими галузями. Спостерігалось збільшення обсягів виробництва в машинобудуванні, хімічній промисловості, у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів, що майже повністю компенсувало подальше падіння випуску в добувній промисловості та виробництві електроенергії (тепловими станціями) внаслідок розриву виробничо-логістичних зв'язків з неконтрольованими територіями у першій половині 2017 року. Крім того, позитивну динаміку зберігали галузі споживчого спрямування – харчова промисловість, текстильне виробництво, внаслідок певного розширення споживчого попиту домогосподарств.

У 2015 році обсяги реалізації промислової продукції у м. Івано-Франківську зросли майже у 2,4 рази, тоді як у 2016 році динаміка обсягів реалізації уповільнилась (приріст становив 1,6% до відповідного показника у 2015 році), що було зумовлено скороченням обсягів промислового виробництва окремими підприємствами харчової промисловості. За результатами 2017 року підприємствами міста було реалізовано промислової продукції на 10,9 млрд. грн., що на 5,6% більше за відповідний показник 2016 року, але у розрахунку на 1 мешканця міста на 16,5% менше аналогічного показника по країні.

Таблиця 1.4. Динаміка основних показників роботи промисловості у м. Івано-Франківську та в Україні

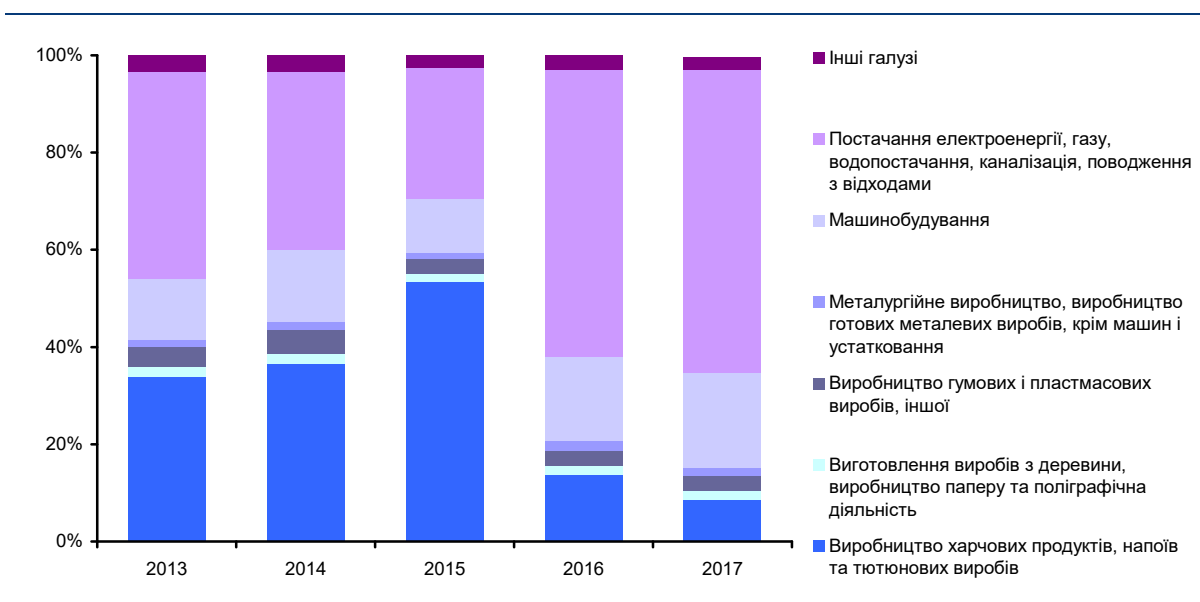
Показник	2014	2015	2016	2017
Місто				
Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах по країні, млн.грн	4 263,6	10 177,0	10 343,6	10 919,1
Темп росту обсягів реалізації промислової продукції до відповідного попереднього періоду, %	106,7	238,7	101,6	105,6
Середній обсяг реалізації промислової продукції по місту у розрахунку на одного мешканця, грн.	17 205,8	40 462,4	40 636,3	42 408,0
Україна				
Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах по країні*, млн.грн	1 195 592,4	1 496 013,0	1 767 093,3	2 153 031,3
Темп росту обсягів реалізації промислової продукції до відповідного попереднього періоду**, %	110,2	125,1	118,1	121,8
Середній обсяг реалізації промислової продукції по Україні в розрахунку на одного мешканця* грн.	27 850,3	34 985,9	41 496,2	50 795,3

* починаючи з 2014 року дані наведено без урахування неконтрольованих територій

**темпи зростання у співставних умовах без урахування неконтрольованих територій

Джерела: Державна служба статистики України, Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

У структурі реалізованої продукції за основними промисловими групами в 2017 році 62% займала енергія (питома вага цієї групи продовжила зростати), 20,4% – споживчі товари короткострокового та тривалого використання, 9,1% – інвестиційні товари, 8,5% – товари проміжного споживання. Як і раніше, провідними галузями промислового комплексу міста залишалися: машинобудування, харчова промисловість, виробництво іншої неметалевої продукції та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (Малюнок 1.1).

Малюнок 1.1 Структура промислового комплексу м. Івано-Франківська за основними галузями, %

Джерело: Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

Однією з провідних галузей міста залишається машинобудування, на яке припадало 19,5% обсягів реалізації продукції (17,3% у 2016 році). Провідні позиції серед машинобудівних підприємств міста займають ДП ВО «Карпати» (збільшило протягом минулого року обсяги реалізації промислової продукції в 1,5 рази), ТОВ «Електролюкс Україна» та ТОВ «Тайко Електронікс Юкрейн Лімітед».

Протягом останніх років ситуація на основних машинобудівних підприємствах країни залишалася складною. Через нестабільну політичну ситуацію та військові дії на сході країни відбулося ускладнення ділових зв'язків між суб'єктами в різних регіонах та зберігаються напружені відносини з ключовими країнами-партнерами (зокрема, з Російською Федерацією). На зовнішній попит чинять тиск труднощі з реалізацією на традиційних ринках збуту, зокрема, через ухвалення Російською Федерацією деяких директивних документів, що обмежують можливість поставок з боку України, а також введення обмежень з боку Уряду України на поставку товарів військового призначення та подвійного використання в Російську Федерацію. Зважаючи на широкий асортимент продукції, що виготовляють підприємства міста, а також успішний результат заходів з розширення ринків збуту, негативний вплив зазначених вище чинників на результати діяльності машинобудівного комплексу міста Івано-Франківська був обмеженим. Завдяки розширенню ринків збуту (зокрема, в країни ЄС) та нарощенню виробничих потужностей (в тому числі на ДП ВО «Карпати», що входить до складу Державного концерну «Укроборонпром») обсяг реалізованої промислової продукції галузі в порівнянні з відповідним показником 2016 року зріс на 19,1% (до 2,13 млрд. грн.).

Серед галузей переробної промисловості значну питому вагу в загальних обсягах реалізованої промислової продукції утримує харчова промисловість – за результатами 2017 року підприємствами галузі було реалізовано продукції на суму 954,8 млн. грн., що становить 8,7% загального обсягу та лише 67,5% відповідного показника 2016 року. Зниження обсягів реалізації промислової продукції галузі зумовлено зниженням обсягів виробництва та реалізації на ТОВ «Імперово Фудз» та ТОВ «Карпатська горілчана компанія», а також припиненням виробництва на Івано-Франківському ОДОСП (Обласному державному об'єднанні спиртової та лікеро-горілчаної промисловості). При цьому продовжили зростати обсяги виробництва та реалізації промислової продукції на таких провідних підприємствах галузі, як: ПАТ «Івано-Франківський м'ясокомбінат», ТОВ «Лігос» та ДП «Івано-Франківський комбінат хлібопродуктів».

Протягом 2017 року суттєво зросли обсяги реалізації промислової продукції в таких галузях, як: текстильне виробництво, виготовлення виробів з деревини, виробництво хімічних речовин і хімічної продукції. В енергетичному секторі обсяг реалізованої продукції зріс на 11,9% у порівнянні з 2016 роком, що переважно було зумовлено подальшим переглядом тарифів та зростанням вартості імпортованих енергоносіїв через знецінення курсу гривні.

Як і в попередні періоди, вплив економічної рецесії в країні на результати діяльності основних підприємств промислового комплексу міста Івано-Франківська та, відповідно, обсяги надходжень податків та зборів до бюджету міста був помірним. Динаміка доходної частини бюджету міста була позитивною, окремі основні промислові підприємства суттєво збільшили обсяги перерахування коштів податку на доходи фізичних осіб, у тому числі: ДП ВО «Карпати» (у 2,2 рази),

ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» (на 41,4%), ТОВ «Тайко Електронікс» (в 1,8 рази), ПАТ «Прикарпаттяобленерго» (на 38,3%).

Ситуація в промисловому комплексі країни впродовж 2017 року характеризувалася поступовим відновленням обсягів промислового виробництва за окремими галузями. При цьому негативні фактори, що впливали на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання, на їх зовнішньоекономічну діяльність зберігались: збільшення вартості енергоресурсів, зростання цін на сировину, матеріали, товари, збереження складних умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності, складність отримання кредитних ресурсів. Промисловий комплекс Івано-Франківська (з огляду на його високу диверсифікацію за галузями та підприємствами й орієнтацію переважно на кінцевого споживача), на відміну від промисловості в інших регіонах країни, менше залежав від впливу негативних чинників, що обмежують розвиток галузі. Як і в попередніх періодах, вплив економічної рецесії в країні на результати діяльності основних підприємств промислового комплексу Івано-Франківська та, відповідно, обсяги надходжень податків та зборів до бюджету міста був помірним.

Як і раніше, провідними галузями промислового комплексу міста залишалися: постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, машинобудування, харчова промисловість та виробництво іншої неметалевої продукції. Зважаючи на широкий асортимент продукції, що виготовляють підприємства міста, а також успішний результат заходів з розширення ринків збуту, обсяги реалізації продукції промислового комплексу міста Івано-Франківська в цілому зростали. За результатами 2017 року підприємствами міста було реалізовано промислової продукції на 10,9 млрд. грн., що на 5,6% більше за відповідний показник 2016 року, але у розрахунку на 1 мешканця міста на 16,5% менше аналогічного показника по країні. Зростання значною мірою було зумовлено збільшенням обсягів реалізованої продукції підприємствами машинобудівного комплексу, текстильного виробництва, виготовлення виробів з деревини та поліграфічної діяльності, виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, енергетичного сектору. Як і протягом 2016 року, мало місце скорочення обсягів промислового виробництва окремими підприємствами харчової промисловості.

1.3. Зовнішньоекономічна діяльність

Протягом останніх років на динаміку зовнішньої торгівлі товарами підприємств України впливало зниження зовнішнього попиту на продукцію внаслідок зміни кон'юнктури світового ринку, а також труднощі з реалізацією на традиційних ринках збуту, в тому числі внаслідок припинення співробітництва України з Російською Федерацією у воєнній сфері та введення обмежень з боку Російської Федерації на поставки продукції українських підприємств. Одночасно девальвація гривні та скорочення купівельної спроможності українців негативно позначилося й на обсязі імпорту. Суттєве зменшення обсягів імпорту значною мірою було

характерно для результатів зовнішньої торгівлі товарами підприємств Івано-Франківська у 2014-2016 рр. Обсяги експорту підприємств міста у 2014-2015 рр. також скорочувались, але більш повільними темпами, ніж обсяги імпорту.

Важливим фактором меншої чутливості економіки м. Івано-Франківська до змін зовнішньоекономічної цінової кон'юнктури, світового попиту на продукцію та зовнішньоторговельної політики Уряду є орієнтація міських підприємств-експортерів переважно на ринки країн Європи. Протягом 2016 року, на відміну від двох попередніх років, зовнішньоторговельний товарооборот у м. Івано-Франківську зростав виключно за рахунок зростання обсягів експорту. У 2017 році динаміка зовнішньоторговельного товарообороту підприємств Івано-Франківська уповільнилась – обсяги експорту скоротились на третину до показника 2016 року внаслідок зменшення обсягів експорту продуктів рослинного походження (у 3,2 рази) та живих тварин, продуктів тваринного походження (у 2,8 рази). Обсяг зовнішньоторговельного товарообороту підприємств Івано-Франківська зменшився на 15,1% та склав 485,2 млн. доларів США, що в розрахунку на 1 мешканця на 14% менше середнього показника по країні. (Таблиця 1.5).

Таблиця 1.5 Динаміка показників зовнішньоторговельного обороту товарів підприємств та організацій м. Івано-Франківська та України

Показники	2014	2015	2016	2017
Місто				
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	431,2	313,7	571,5	485,2
Темпи росту зовнішньоторговельного товарообороту, %	92,4	72,8	182,2	84,9
Зовнішньоторговельний товарооборот у розрахунку на 1 мешканця, доларів США	1 740,1	1 247,3	2 245,2	1 884,4
Україна				
Зовнішньоторговельний товарооборот*, млн. доларів США	108 295,3	75 637,1	75 611,4	92 865,1
Темпи росту зовнішньоторговельного товарообороту**, %	78,4	69,8	100,0	122,8
Зовнішньоторговельний товарооборот у розрахунку на 1 мешканця*, доларів США	2 522,6	1 768,9	1 775,6	2 190,9

* починаючи з 2014 року дані наведено без урахування неконтрольованих територій

**темпи зростання у співставних умовах без урахування неконтрольованих територій

Джерела: Державна служба статистики України, Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

Основу експортних поставок міста складали механічні та електричні машини (59,9% обсягів експорту) і продукти рослинного походження (24,4%). Сальдо зовнішньої торгівлі товарами залишалось позитивним, зовнішньоторговельні операції здійснювались з 90 країнами світу. Найважливішими країнами-партнерами з експортних операцій міста були Румунія (37,6% обсягів експорту), Чехія (12,4%), Польща (6,5%), Нідерланди (5%), Туреччина (3,7%), Іспанія (3,4%), Єгипет (3,3%), Бельгія (3,1%), Італія (3,1%) та Ізраїль (2,9%). Загалом обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу становив 196,1 млн. доларів США (на 8,7% менше, ніж у 2016 році), або 77,6% від загального обсягу експорту підприємств міста. Найбільшими підприємствами-експортерами були ТОВ «Імперово Фудз», ДП ВО «Карпати», ТОВ «Електролюкс Україна» та ТОВ «Тайко Електронікс Юкрейн Лімітед».

Обсяг зовнішньої торгівлі послугами у 2017 році склав 44,7 млн. дол. США, з яких 87,2% складав експорт послуг, відповідно на імпорт припадало 12,8%. У структурі експорту послуг домінують послуги з переробки матеріальних ресурсів (понад 70% загального обсягу), послуги, пов'язані з подорожами (13%), транспортні послуги (6,4%), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні (5%); у структурі імпорту – ділові, транспортні послуги та послуги, пов'язані з подорожами.

З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 498,1 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця в 1,7 рази більше за середній показник по країні (Таблиця 1.6).

Таблиця 1.6. Динаміка показників залучення прямих іноземних інвестицій в економіку м. Івано-Франківська та України

Показник	2014	2015	2016	2017
Місто				
Обсяг на кінець періоду, млн. дол. США	504,8	464,8	456,3	498,1
Темп росту за останній період, %	149,0	92,1	98,2	109,2
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одного мешканця, дол. США	2 037,2	1 848,2	1 792,6	1 934,5
Україна				
Обсяг на кінець періоду*, млн. дол. США	40 725,4	36 154,0	37 655,5	47 593,1
Темп росту за останній період*, %	75,8	88,8	104,2	126,4
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одного мешканця*, дол. США	948,7	845,5	884,3	1 122,8

* починаючи з 2014 року дані наведено без урахування неконтрольованих територій

**темпи зростання у співставних умовах без урахування неконтрольованих територій

Джерела: Державна служба статистики України, Головне управління статистики в Івано-Франківській області, Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

У 2015-2016 рр. у зв'язку з девальвацією національної валюти та зменшенням вартості акціонерного капіталу в перерахунку на іноземну валюту відбувалося скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку міста. При цьому, зважаючи на збереження стабільної внутрішньополітичної ситуації в регіоні, у м. Івано-Франківську, як і в попередні періоди, зберігався сприятливий інвестиційний клімат. Протягом 2017 року обсяги прямих іноземних інвестицій, залучені в економіку міста, зросли на 9,2%. Основними напрямками інвестування залишаються підприємства переробної промисловості, оптової та роздрібно торгівлі, будівельна діяльність. Переважний обсяг інвестицій (94,6% загального обсягу акціонерного капіталу) надійшов з країн ЄС.

Загалом міська економіка значною мірою залучена до зовнішньоекономічних процесів. З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 498,1 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця в 1,7 рази більше за середній показник по країні. Зважаючи на збереження стабільної внутрішньополітичної ситуації в регіоні, у м. Івано-Франківську, як і в попередні періоди, зберігається сприятливий інвестиційний клімат. Протягом 2017 року обсяги прямих іноземних інвестицій, залучені в економіку міста, зросли на 9,2%.

Чутливість підприємств міста до змін зовнішньоекономічної цінової кон'юнктури, світового попиту на продукцію та зовнішньоторговельної політики Уряду є помірною. Це забезпечується достатньою диверсифікацією ринків збуту. При цьому, в 2017 році динаміка зовнішньоторговельного товарообороту підприємств Івано-Франківська уповільнилась – обсяги експорту скоротились на третину до показника 2016 року внаслідок зменшення обсягів експорту продуктів рослинного походження та живих тварин і продуктів тваринного походження. Обсяг зовнішньоторговельного товарообороту підприємств Івано-Франківська зменшився на 15,1% та склав 485,2 млн. доларів США, що в розрахунку на 1 мешканця на 14% менше середнього показника по країні. Основу експортних поставок міста складали механічні та електричні машини (59,9% обсягів експорту) і продукти рослинного походження (24,4%).

1.4. Інвестиційна та будівельна діяльність

Загальна сума капіталовкладень, освоєних протягом 2017 року на об'єктах міста за рахунок усіх джерел фінансування, склала 2 803,1 млн. грн., що на 6,7% більше, ніж у 2016 році, та в розрахунку на 1 мешканця на 11,8% більше середнього показника по країні.

Інвестиційна активність на території міста Івано-Франківська значною мірою визначається підприємствами промислового комплексу. Результатом інвестиційної активності підприємств міста є модернізація, технічне переоснащення та розширення виробництва, а також створення нових робочих місць, що в цілому позитивно впливає на рівень соціально-економічного розвитку міста та обсяги доходної частини місцевого бюджету.

Значну роботу в напрямку покращення інвестиційного клімату проводить влада міста. З метою залучення інвестицій в економіку міста постійно напрацьовуються та вживаються заходи щодо пошуку відповідних земельних ділянок та використання вільних виробничих площ промислових підприємств міста. Здійснюється формування та постійне оновлення пакету інвестиційних пропозицій на території Хриплинської інвестиційно-промислової зони. Щокварталу оновлюється перелік вільних виробничих площ підприємств міста, а також перелік інвестиційних проектів для потенційних інвесторів на офіційній веб-сторінці міста Івано-Франківська. Проводиться постійний супровід та сприяння в роботі підприємствам з іноземними інвестиціями.

За участі міської влади реалізуються наступні проекти: спільний з Європейським банком реконструкції та розвитку проект «Реконструкція та модернізація системи теплопостачання міста Івано-Франківська», спільний з МБРР проект «Розвиток міської інфраструктури», а також спільні з Північною екологічною фінансовою корпорацією НЕФКО проекти «Вуличне освітлення у м. Івано-Франківськ» та «Реконструкція та модернізація системи теплопостачання в районі вулиць Довга – Карпатська м. Івано-Франківська» в рамках Програми «Демо-Україна ДН». Крім того, у 2018 році очікується надходження коштів кредиту від НЕФКО для фінансування інвестиційного проекту «Підвищення енергоефективності об'єктів бюджетної сфери міста Івано-Франківська», а також кредиту від ЄБРР для

фінансування інвестиційного проекту «Оновлення тролейбусного парку м. Івано-Франківськ».

Динаміка розвитку будівельної галузі країни та міста Івано-Франківськ протягом 2017 року покращилась. Основними позитивними чинниками розвитку галузі були зростання попиту з боку підприємств через покращення їх фінансового стану, поступове відновлення іпотечного кредитування, збільшення обсягів капітальних вкладень за рахунок державного та місцевих бюджетів. Основні показники будівельної діяльності в м. Івано-Франківську наведено у таблиці (Таблиця 1.7).

Таблиця 1.7. Динаміка показників будівельної діяльності в м. Івано-Франківську та в Україні

Показники	2014	2015	2016	2017
Місто				
Введення в експлуатацію загальної площі житла, тис. кв. м	381,3	398,7	124,7	243,2
Введення в експлуатацію житла на 1000 осіб наявного населення, кв. м	1 538,7	1 585,1	489,9	944,6
Обсяг виконаних будівельних робіт, млн.грн.	630,6	919,6	1 037,8	1 289,5
Темпи росту обсягу виконаних будівельних робіт до попереднього відповідного періоду (у фактичних цінах), %	75,5	145,8	112,9	124,2
Україна				
Введення в експлуатацію загальної площі житла*, тис. кв. м	9 741,3	11 044,4	9 366,8	10 206,0
Введення в експлуатацію житла на 1000 осіб наявного населення*, кв. м	226,9	258,3	220,0	240,8
Обсяг виконаних будівельних робіт*, млн.грн.	51 108,7	57 515,0	73 726,9	105 682,8
Темпи росту обсягу виконаних будівельних робіт до попереднього відповідного періоду (у фактичних цінах)** , %	87,2	112,5	128,2	143,3

* починаючи з 2014 року дані наведено без урахування неконтрольованих територій

**темпи зростання у співставних умовах без урахування неконтрольованих територій

Джерела: Державна служба статистики України, Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

Обсяги виконаних будівельних робіт у 2017 року становили 1 289,5 млн. грн. (67,5% загальнообласного обсягу), що у фактичних цінах на 24,2% більше аналогічного показника 2016 року. При цьому індекс цін на будівельно-монтажні роботи в січні-грудні 2017 року (до січня-грудня 2016 року) становив 113,4%, тобто динаміка зростання певною мірою була забезпечена інфляційною складовою.

Івано-Франківськ залишається одним із лідерів серед вітчизняних міст з точки зору житлового будівництва. В 2017 році в місті прийнято в експлуатацію 243,2 тис. кв. м загальної площі житла, що майже вдвічі більше відповідних обсягів 2016 року. В розрахунку на 1 000 осіб наявного населення обсяги введення в експлуатацію житла в місті, як і в попередніх періодах, суттєво перевищують відповідний показник по країні в цілому. На відміну від багатьох інших вітчизняних міст, в Івано-Франківську значну питому вагу в загальному обсязі введення до експлуатації житла, поряд з індивідуальним будівництвом, займають багатоквартирні житлові будинки.

Інвестиційна активність на території міста Івано-Франківськ значною мірою визначається підприємствами промислового комплексу. При цьому значну роботу в напрямку покращення інвестиційного клімату проводить влада міста. Загальна сума капіталовкладень, освоєних протягом 2017 року на об'єктах міста за рахунок усіх джерел фінансування, склала 2 803,1 млн. грн., що на 6,7% більше, ніж у 2016 році, та в розрахунку на 1 мешканця на 11,8% більше середнього показника по країні. Протягом 2017 року було продовжено реалізацію проектів за участю міської влади.

Динаміка розвитку будівельної галузі країни та міста Івано-Франківськ протягом 2017 року покращилась. В 2017 році відбулося зростання виконаних підприємствами міста обсягів будівельних робіт (в тому числі за рахунок інфляційної складової). Івано-Франківськ залишається одним із лідерів серед вітчизняних міст з точки зору розвитку будівельної галузі та житлового будівництва. В 2017 році в місті прийнято в експлуатацію 243,2 тис. кв. м загальної площі житла, що майже вдвічі більше відповідних обсягів 2016 року. У розрахунку на 1 000 осіб наявного населення обсяги введеного в експлуатацію житла в місті, як і в попередніх періодах, суттєво перевищують відповідний показник по країні в цілому.

2. Комунальна власність та комунальне господарство

2.1. Житлово-комунальне господарство

Розгалужене житлово-комунальне господарство м. Івано-Франківська забезпечує надання комунальних послуг різним групам споживачів. Для житлово-комунального господарства міста характерні проблеми, які в цілому є типовими для переважної більшості міст України, а саме: зношеність житлового фонду та окремих об'єктів інженерної і транспортної інфраструктури; високий рівень зносу комунальних мереж та обладнання, що у свою чергу призводить до суттєвих втрат енергоносіїв; необхідність постійного перегляду тарифів на житлово-комунальні послуги через стрімке зростання цін на енергоресурси та матеріали; наявність заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги.

Міська влада проводить роботу в напрямку покращення стану житлово-комунального господарства міста, відновлення міської інфраструктури, поліпшення надання послуг та зменшення енергоспоживання в бюджетній сфері. Івано-Франківська міська рада була однією із перших в Україні, що приєдналась до ініціативи Європейської Комісії під назвою «Угода мерів щодо сталого енергетичного розвитку і захисту клімату». З метою реалізації важливих для міста проектів у сферах комунального господарства та енергоефективності Івано-Франківська міська рада співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями щодо залучення кредитних коштів. Протягом 2017 року з бюджету міста на фінансування галузі «Житлово-комунальне господарство» було перераховано 210,6 млн. грн. Крім того, виділялись кошти на поповнення статутного капіталу комунальних підприємств міста.

Виконавчим комітетом Івано-Франківської міської ради проводиться цінова політика та здійснюється регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги у м. Івано-Франківську відповідно до діючої нормативно-правової бази України та в межах повноважень, наданих ст. 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Протягом 2017 року проводилась подальша робота з приведення тарифів на надання житлово-комунальних послуг до їх фактичної собівартості. Зокрема, відбувався поетапний перегляд тарифів на комунальні послуги (електроенергію, газ для населення, послуги з централізованого опалення, водопостачання та водовідведення, побудинкові тарифи та тарифи на вивезення твердих побутових відходів). Крім того, з 25.01.2018 р. діють нові тарифи на послуги з водопостачання та водовідведення, затверджені відповідними постановами Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг у грудні 2017 року.

Рівень покриття тарифами послуг з опалення та гарячого водопостачання, а також водопостачання та водовідведення в 2017 році був нижчим за 100%, а послуг з утримання будинків та прибудинкових територій – відповідав собівартості їх надання. У 2015 та 2017 роках за рахунок відповідних субвенцій з Державного бюджету було здійснено відшкодування заборгованості з різниці у тарифах на послуги підприємств житлово-комунального господарства в обсязі 42,8 млн. грн. та 4,3 млн. грн. відповідно. У 2016 році відшкодування заборгованості з різниці в тарифах не здійснювалось.

Протягом 2017 року рівень проплати населення рахунків за надані житлово-комунальні послуги дещо погіршився – за всіма видами послуг він був нижчим за 100%, але залишався високим у порівнянні з середніми показниками багатьох міст країни. Загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги (без урахування послуг із постачання електричної енергії та газопостачання) у розрахунку на 1 мешканця становив 341,7 грн., що, враховуючи динаміку зростання вартості енергоносіїв протягом останніх трьох років, відповідало низькому рівню боргу.

Житлово-комунальному господарству м. Івано-Франківська, як і для переважної більшості міст України, притаманний високий рівень зношеності основних засобів (зокрема, житлового фонду та будівель бюджетних установ), об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста. Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства та приділяє особливу увагу інвестиційним програмам та програмам розвитку міжнародного співробітництва, в тому числі з міжнародними фінансовими інституціями.

Протягом аналізованого періоду відбувався поетапний перегляд тарифів на комунальні послуги (електроенергію, газ для населення, послуги з централізованого опалення). Було затверджено також нові побудинкові тарифи. Протягом 2017 року рівень проплати населенням рахунків за надані житлово-комунальні послуги дещо погіршився, за всіма видами послуг він був нижчим за 100%, але залишався високим у порівнянні з середніми показниками багатьох міст країни. Загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги (без урахування послуг із постачання електричної енергії та газопостачання) у розрахунку на 1 мешканця становив 341,7 грн., що, враховуючи динаміку зростання вартості енергоносіїв протягом останніх трьох років, відповідало низькому рівню боргу.

2.2. Комунальна власність міста

Івано-Франківська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. За рішенням ради виконуються усі майнові операції, в тому числі об'єкти права комунальної власності можуть передаватися у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, надаватися в оренду, продаватися та купуватися, використовуватись як застава. Міська рада вирішує також питання відчуження об'єктів права комунальної власності та визначає доцільність, порядок та умови відчуження. Доходи від відчуження об'єктів права комунальної власності зараховуються до місцевого бюджету та спрямовуються на фінансування заходів, передбачених бюджетом розвитку. У власності територіальної громади м. Івано-Франківська перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес.

Нерухоме майно

З метою наповнення бюджету розвитку, за рахунок якого здійснюються капітальні вкладення місцевого бюджету, місто щорічно виставляє на приватизацію майно, яке перебуває в комунальній власності. Івано-Франківською міською радою у 2017 році було приватизовано 18 об'єктів (4 у 2016 році), з яких 7 об'єктів було продано на конкурентних засадах. Доходи від приватизації майна становили 5,9 млн. грн. (1,9 млн. грн. у 2016 році).

Таблиця 2.1. Інформація щодо продажу та оренди об'єктів комунальної власності у м. Івано-Франківську

Показник	Од. виміру	2014	2015	2016	2017
Продаж					
Кількість реалізованих об'єктів комунальної власності	шт.	13	11	4	18
Загальна площа об'єктів комунальної власності, що були приватизовані	кв. м	609,3	2 196,0	238,3	1 196,06
Надійшло коштів до бюджету	тис. грн.	3 381,5	8 230,6	1 906,4	5 890,0
Оренда					
Кількість укладених договорів оренди на кінець періоду	шт.	446	434	457	453
Кількість укладених договорів оренди протягом періоду	шт.	69	39	90	46
Загальна площа об'єктів комунальної власності, що перебувають в оренді	тис. кв. м	69,4	68,7	72,1	77,8
Надійшло коштів до бюджету	тис. грн.	9 528,8	12 547,6	12 662,4	13 400,6

Джерело: Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

За результатами 2017 року збільшилась загальна площа нежитлових приміщень, що передані в оренду. Загалом за результатами 2017 року до бюджету міста надійшло 13,4 млн. грн. плати за оренду майна, що на 5,8% перевищило відповідний обсяг попереднього року. У 2017 році Івано-Франківською міською радою змін до орендних ставок, які застосовуються при нарахуванні орендної плати за оренду об'єктів комунальної власності міста, не вносилося.

Земельні ресурси

Важливими джерелами надходжень до бюджету міста є надходження від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення (в тому числі продажу права оренди) та надання земельних ділянок в оренду. Впродовж 2017 року від продажу земель комунальної власності загальною площею 11,1 га до бюджету міста надійшло 19,1 млн. грн., що на 4,9% більше за відповідний показник у 2016 році (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2. Інформація щодо продажу та оренди земельних ділянок у м. Івано-Франківську

Показник	Од. виміру	2014	2015	2016	2017
Продаж					
Кількість реалізованих об'єктів комунальної власності	шт.	21	24	27	40
в т. ч. через аукціони		2	6	8	10
Загальна площа об'єктів комунальної власності, що були приватизовані	га	7,6	15,6	7,3	11,1
в т. ч. через аукціони		0,3	0,5	1,1	1,8
Надійшло коштів до бюджету	тис. грн.	11 377,4	18 084,4	18 218,0	19 113,4
Оренда					
Кількість укладених договорів оренди на кінець року	шт.	782	848	880	825
Кількість укладених договорів оренди протягом року	шт.	272	225	210	202
Загальна площа земельних ділянок, що перебувають в оренді	га	217,5	192,1	213,0	192,5
Надійшло коштів до бюджету	тис. грн.	35 946,5	45 080,8	62 844,2	65 075,4

Джерело: Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

Земельні активи територіальної громади Івано-Франківська залишалися в звітному періоді важливим джерелом наповнення загального фонду місцевого бюджету. У 2017 році 8,8% обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів формували сукупні надходження орендної плати та земельного податку з юридичних та фізичних осіб, близько 60% обсягу яких становила орендна плата. За результатами 2017 року обсяги надходжень орендної плати за землю з юридичних та фізичних осіб в цілому зросли на 3,6%. Розмір орендної плати відповідно до законодавства коригується на індекс інфляції, який щороку публікується Державним земельним агентством.

З 01.01.2016 р. відповідно до рішення Івано-Франківської міської ради №1733-54 від 19.05.2015 р. введено в дію нормативну грошову оцінку земель м. Івано-Франківська. Грошова оцінка земель з урахуванням зонування території міста є економічним механізмом земельних відносин, приватизації земельних ділянок, справляння плати за землю та становлення ринку землі. У 2016 та 2017 роках вносились зміни до ставок орендної плати за землю.

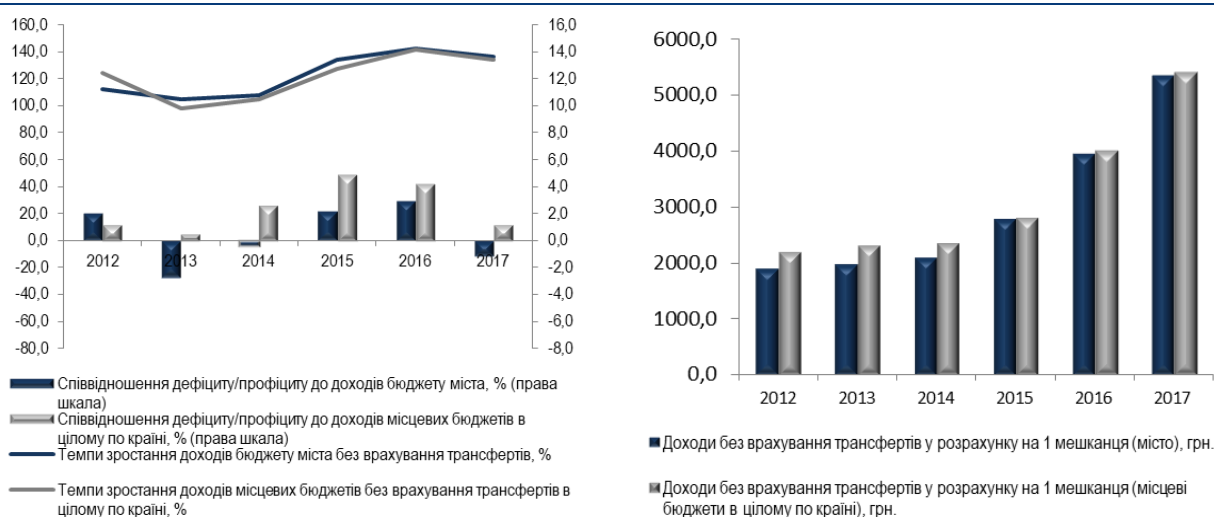
Івано-Франківська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. У власності територіальної громади м. Івано-Франківська перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. Протягом 2017 року спостерігалось подальше відновлення економічного зростання та, відповідно, попиту на об'єкти нерухомості міста. Протягом аналізованого періоду зросли кількість та площа приватизованих об'єктів комунальної власності, а також кількість проданих земельних ділянок. Загалом, за результатами 2017 року питома вага надходжень від операцій з майном та землею комунальної власності (продаж та оренда) у структурі доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів становила 7,6%, що на 2 в. п. менше у порівнянні з аналогічним показником у 2016 році.

3. Бюджет міста

3.1. Загальна характеристика стану місцевих фінансів м. Івано-Франківська

Бюджет м. Івано-Франківська – бюджет місцевого самоврядування. Івано-Франківськ є містом обласного значення, зведений бюджет якого включає міський бюджет та 5 сільських бюджетів. Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. Фінансове управління Івано-Франківської міської ради забезпечує загальну організацію бюджетного процесу в місті та координує діяльність його учасників, виконує функції складання та виконання місцевого бюджету, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету. У місті Івано-Франківську забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень.

Доходи бюджету м. Івано-Франківська формуються за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Динаміка доходної частини бюджету міста Івано-Франківська (без урахування трансфертів) протягом 2012-2017 рр. була позитивною, а темпи її зростання (в усіх періодах, крім 2012 року) перевищували відповідні показники в середньому по місцевих бюджетах.

Малюнок 3.1. Динаміка доходної частини бюджету міста (зліва) та бюджетної забезпеченості м. Івано-Франківська (справа) у порівнянні до середніх показників по країні

Джерело: Дані Івано-Франківської міської ради, Державна служба статистики України, Міністерство фінансів України

Починаючи з 01.01.2015 р., завдяки позитивним наслідкам бюджетної реформи, а також внаслідок інфляційних процесів та ефекту відносно низької бази порівняння,

темпи зростання доходів бюджету міста (без урахування трансфертів) суттєво підвищились. Рівень бюджетної забезпеченості покращився та протягом 2015-2017 рр. залишався на достатньому рівні – співвідношення обсягу доходів бюджету міста в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету у 2017 році становило 99% (98,5% у 2016 році, 99,3% у 2015 році).

Основні показники, що характеризують стан місцевих фінансів м. Івано-Франківська, наведено в таблиці (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1. Динаміка бюджетних показників м. Івано-Франківська

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Структура доходної та видаткової частини місцевого бюджету					
Співвідношення обсягу доходів бюджету міста (без урахування трансфертів) в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по країні, %	85,5	89,7	99,3	98,5	99,0
Співвідношення базової дотації (дотації вирівнювання) до доходної частини загального фонду бюджету міста (без урахування трансфертів), %	17,3	27,3	дотація відсутня	дотація відсутня	дотація відсутня
Концентрація доходів бюджету за основними платниками	низька	низька	низька	низька	низька
Питома вага доходів бюджету розвитку в обсязі доходів спеціального фонду бюджету, %	53,4	45,6	40,1	34,4	39,6
Питома вага капітальних видатків в загальній сумі видатків, %	9,9	12,5	19,4	22,1	21,1
Виконання місцевого бюджету та фінансова гнучкість					
Виконання плану за доходами загального фонду (без врахування трансфертів), %	89,4	94,2	108,3	107,1	100,8
Виконання плану за доходами спеціального фонду (без врахування трансфертів), %	108,7	112,4	132,5	177,4	131,0
Виконання плану за видатками бюджету в цілому, %	93,5	94,4	99,1	96,8	97,1
Виконання плану за доходами бюджету в цілому, %	94,8	98,0	104,6	104,9	101,2
Темп росту обсягу доходної частини бюджету міста (без врахування трансфертів) до попереднього бюджетного періоду, %	104,6	107,7	134,4	142,8	136,2
Темп росту обсягу доходної частини бюджету міста до попереднього бюджетного періоду, %	98,5	116,9	146,3	132,8	136,1
Темп росту обсягу видаткової частини бюджету міста до попереднього бюджетного періоду, %	0,0	114,2	142,6	131,9	141,8
Співвідношення дефіциту/профіциту бюджету міста до доходної частини бюджету, %	-2,8	-0,4	2,2	2,9	-1,2
Співвідношення сальдо операційного балансу бюджету міста до операційних доходів відповідного бюджетного періоду, %	5,3	9,8	19,7	23,4	19,3
Рівень покриття фінансовими доходами видатків на обслуговування боргу, %	978,1	0,5	8,8	2 375,4	669,3

Джерело: дані Івано-Франківської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Протягом усього аналізованого періоду для бюджету міста Івано-Франківська характерним є низький рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини загального фонду, суттєва залежність місцевих фінансів від результатів діяльності окремих підприємств відсутня, а чутливість доходної частини бюджету міста до економічних ризиків є помірною. Рівень самостійності бюджету у 2017 році залишався високим, залежність від базової дотації відсутня. Зважаючи на

те, що в попередніх бюджетних періодах по місту Івано-Франківськ рівень надходжень податку на доходи фізичних осіб у розрахунку на 1 мешканця перевищував середній показник по країні, з бюджету міста в 2015, 2016 та 2017 роках перераховувалась реверсна дотація (вилучення) в сумі 18,2 млн. грн., 20,9 млн. грн. та 21,2 млн. грн., відповідно. Бюджетом міста на 2018 рік передбачено перерахування реверсної дотації в обсязі 51,9 млн. грн.

Бюджет м. Івано-Франківська за результатами виконання в 2017 році, як і в попередньому відповідному бюджетному періоді, мав позитивне сальдо операційного балансу за загальним фондом (421 млн. грн.), показник якого збільшився порівняно із 2016 роком на 5,2%. Це було пов'язано з високими темпами зростання податкових надходжень (податку та збору на доходи фізичних осіб та єдиного податку), а також зі збільшенням обсягу трансфертів, передусім за рахунок збільшення обсягів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), а також медичної та освітньої субвенцій. За спеціальним фондом обсяг операційних доходів перевищив обсяг операційних видатків на 81,2 млн. грн. (на 73,9% більше, ніж у 2016 році).

Бюджет м. Івано-Франківська у форматі бюджетного балансу із розбивкою на загальний та спеціальний фонди наведено в таблиці (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2. Агрегований бюджет м. Івано-Франківська в форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2016			2017		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
Податкові надходження	866 093,1	94,9	866 188,0	1 175 021,5	143,0	1 175 164,5
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	37 460,8	74 616,8	112 077,6	57 113,1	104 962,0	162 075,1
Отримані трансферти на здійснення поточних видатків	918 605,7	16 362,4	934 968,1	1 232 706,7	37 182,0	1 269 888,8
Операційні надходження всього	1 822 159,6	91 074,2	1 913 233,7	2 464 841,3	142 287,0	2 607 128,3
Поточні видатки на заробітну плату, використання товарів та послуг та інші поточні видатки	763 174,5	44 014,3	807 188,8	1 147 821,8	56 206,6	1 204 028,4
Поточні трансферти та соціальне забезпечення	658 800,8	385,6	659 186,4	896 008,9	4 909,4	900 918,4
Операційні видатки всього	1 421 975,3	44 399,9	1 466 375,2	2 043 830,7	61 116,1	2 104 946,8
Операційний баланс	400 184,3	46 674,3	446 858,6	421 010,6	81 170,9	502 181,5
Фінансовий дохід	5 917,4	2,5	5 919,9	5 508,6	3,6	5 512,2
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	249,1	0,0	249,1	823,0	0,0	823,0
Фінансовий баланс	5 668,3	2,5	5 670,8	4 685,6	3,6	4 689,3
Поточний баланс	405 852,6	46 676,8	452 529,3	425 696,2	81 174,5	506 870,7
Капітальні надходження	4,8	20 124,5	20 129,3	26,3	25 003,4	25 029,8
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	0,0	0,0	1 349,8	0,0	1 349,8
Капітальні надходження всього	4,8	20 124,5	20 129,3	1 376,2	25 003,4	26 379,6
Придбання основного капіталу	0,0	280 855,1	280 855,1	0,0	345 659,2	345 659,2
Капітальні трансферти	0,0	135 353,9	135 353,9	0,0	218 739,5	218 739,5
Капітальні видатки всього	0,0	416 209,0	416 209,0	0,0	564 398,7	564 398,7
Капітальний баланс	4,8	-396 084,5	-396 079,7	1 376,2	-539 395,3	-538 019,1
Баланс після капітальних видатків	405 857,4	-349 407,8	56 449,6	427 072,4	-458 220,8	-31 148,4
Кредитування з врахуванням повернення	20,0	-53,1	-33,1	70,0	-119,0	-49,0
Профіцит/дефіцит	405 837,4	-349 354,7	56 482,7	427 002,4	-458 101,8	-31 099,4
Фінансування	-405 837,4	349 354,7	-56 482,7	-427 002,4	458 101,8	31 099,4
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: дані Івано-Франківської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

У 2017 році, як і в 2016 році, Івано-Франківська міська рада проводила активні операції з тимчасово-вільними бюджетними коштами. Це дозволило повністю покрити видатки на обслуговування боргу (кредитів, залучених від міжнародних фінансових організацій) за рахунок надходжень до бюджету міста відсоткових платежів банків. У 2017 році, внаслідок розміщення в межах одного бюджетного періоду тимчасово-вільних залишків бюджету міста (78,23 млн. грн.) на депозит, було отримано фінансовий дохід обсягом 5,5 млн. грн., тоді як видатки на обслуговування місцевого боргу становили 0,8 млн. грн. Перевищення обсягів поточних надходжень над обсягами поточних видатків як за загальним, так і за спеціальним фондами забезпечило позитивне сальдо поточного балансу, яке спрямовувалося на покриття дефіциту капітального балансу бюджету.

Основні джерела фінансування бюджету м. Івано-Франківська з розбивкою на загальний та спеціальний фонди наведено нижче (Таблиця 3.3).

Таблиця 3.3. Основні джерела фінансування бюджету м. Івано-Франківська, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2016			2017		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
Профіцит/дефіцит	405 837,4	-349 354,7	56 482,7	427 002,4	-458 101,8	-31 099,4
Фінансування	-405 837,4	349 354,7	-56 482,7	-427 002,4	458 101,8	31 099,4
Зміни залишків	-30 620,5	-22 719,1	-53 339,6	31 329,2	-9 591,7	21 737,5
залишок на початок року	62 581,3	23 222,9	85 804,1	93 201,7	45 942,0	139 143,7
залишок на кінець року	93 201,7	45 942,0	139 143,7	61 872,5	55 533,7	117 406,2
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	40 000,0	0,0	40 000,0	63 100,0	15 130,0	78 230,0
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	-40 000,0	0,0	-40 000,0	-63 100,0	-15 130,0	-78 230,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	-800,0	-800,0	0,0	10 982,9	10 982,9
Запозичення	0,0	400,0	400,0	0,0	12 147,9	12 147,9
Погашення	0,0	-1 200,0	-1 200,0	0,0	-1 165,0	-1 165,0
Інші розрахунки	0,0	-2 343,1	-2 343,1	0,0	-1 621,0	-1 621,0
кошти, що передаються до бюджету розвитку	-375 216,9	375 216,9	0,0	-458 331,6	458 331,6	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: дані Івано-Франківської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Бюджет міста за підсумками 2017 року виконано з дефіцитом обсягом 31,1 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав 427 млн. грн., спеціальний фонд виконано з дефіцитом обсягом 458,1 млн. грн. Джерелом покриття дефіциту спеціального фонду були кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку та запозичення (надходження кредитних коштів від НЕФКО).

3.2. Ліквідність

Ліквідність бюджету міста за результатами 2013-2014 рр., перебувала на низькому рівні за загальним фондом та на високому рівні за спеціальним фондом. Протягом 2015-2017 рр. показники ліквідності за загальним фондом бюджету міста зросли до високого рівня (Таблиця 3.4).

Таблиця 3.4. Динаміка показників ліквідності бюджету м. Івано-Франківська

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Співвідношення залишків на рахунках загального фонду місцевого бюджету з урахуванням коштів на депозитах до видатків загального фонду за аналізований бюджетний період, %	1,7	2,0	5,6	6,6	9,2
Співвідношення залишків на рахунках спеціального фонду місцевого бюджету з урахуванням коштів на депозитах до видатків спеціального фонду за аналізований бюджетний період, %	39,8	17,6	7,6	10,0	13,7
Співвідношення обсягу кредиторської заборгованості загального фонду станом на кінець поточного бюджетного року до видатків загального фонду за цей період (без урахування коштів, що передаються до спеціального фонду), %	3,4	4,1	2,6	7,9	6,2
Співвідношення кредиторської заборгованості спеціального фонду станом на кінець поточного бюджетного року до видатків спеціального фонду за цей період, %	10,3	4,8	0,0	0,0	0,0
Співвідношення обсягу залучених позичок з єдиного казначейського рахунку до доходів загального фонду бюджету, %	49,6	26,8	0,0	0,0	0,0

Джерело: дані Івано-Франківської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Протягом 2014-2015 рр. було досягнуто скорочення кредиторської заборгованості за спеціальним фондом, переважний обсяг якої утворився у другій половині 2013 року внаслідок не проведення органом Державної казначейської служби частини платежів. У 2014-2015 рр. динаміка проплат органом Державної казначейської служби платіжних доручень поліпшилась. У 2016-2017 рр. суттєвих затримок з боку Державної казначейської служби щодо виконання платіжних доручень головних розпорядників бюджетних коштів не спостерігалось. Станом на 01.01.2018 р. кредиторська заборгованість бюджетних установ за спеціальним фондом була відсутня. При цьому, внаслідок затримки надходжень субвенцій з державного бюджету станом на 01.01.2018 р. утворився суттєвий обсяг боргу за загальним фондом, а співвідношення обсягу кредиторської заборгованості бюджетних установ за загальним фондом до видатків за 2017 рік перебувало на високому рівні.

Зважаючи на достатні показники ліквідності, протягом 2015-2017 рр. до бюджету міста не залучалися короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів за загальним фондом. У попередніх бюджетних періодах залежність від залучення короткострокових позичок була значною.

3.3. Виконання доходної частини бюджету міста

Протягом 2017 року до доходної частини бюджету міста надійшло 2 639 млн. грн., що на 36,1% більше, ніж обсяг відповідних надходжень у 2016 році (Таблиця 3.5).

Таблиця 3.5. Виконання доходної частини бюджету міста Івано-Франківськ, тис. грн.

Показники	2015 (виконано)	2016 (виконано)	2017 (план)	2017 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту за ост. період, %
Податкові надходження	578 344,6	866 188,0	1 165 328,5	1 175 164,5	100,8	135,7
<i>питома вага податкових надходжень в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>39,6</i>	<i>44,7</i>	<i>44,7</i>	<i>44,5</i>	<i>99,6</i>	<i>99,7</i>
Податок та збір на доходи фізичних осіб	320 043,5	513 071,4	741 000,8	734 807,3	99,2	143,2
Податок на прибуток підприємств	3 269,4	3 908,7	747,7	747,7	100,0	19,1
Податки на власність	68,5	2,9	0,0	20,6	-	705,0
Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів	7,4	6,5	0,0	2,2	-	34,3
Акцизний податок	88 922,4	118 838,4	121 534,3	127 269,1	104,7	107,1
Податок на нерухоме майно (за виключенням податку та орендної плати за землю, транспортного податку)	8 351,7	11 744,5	21 923,5	22 601,5	103,1	192,4
Податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб	75 728,6	97 361,2	109 086,0	108 827,2	99,8	111,8
Транспортний податок з юридичних та фізичних осіб	1 707,8	1 477,2	1 359,0	1 377,4	101,4	93,2
Єдиний податок	79 872,9	119 226,5	168 572,4	171 634,5	101,8	144,0
Місцеві податки та збори, без урахування єдиного податку та податків на нерухомість	276,8	448,3	1 000,4	984,9	98,4	219,7
Інші податки та збори	95,8	102,4	104,4	6 892,1	6 601,6	6 733,5
Неподаткові надходження	96 941,8	115 427,8	135 637,8	163 606,7	120,6	141,7
<i>питома вага неподаткових надходжень в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>6,6</i>	<i>6,0</i>	<i>5,2</i>	<i>6,2</i>	<i>119,2</i>	<i>104,2</i>
Власні надходження бюджетних установ та організацій	40 025,7	53 673,2	38 860,0	59 591,3	153,3	111,0
Відсотки банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами	0,0	5 916,4	5 505,5	5 506,4	100,0	93,1
Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	33,7	136,3	5,0	10,5	210,8	7,7
Плата за оренду майнових комплексів та іншого майна, що є у комунальній власності	12 547,6	12 662,4	13 366,0	13 400,6	100,3	105,8
Державне мито	11 748,8	7 193,1	425,3	438,8	103,2	6,1
Плата за надання адміністративних послуг	12 405,4	13 861,8	32 143,1	31 417,2	97,7	226,6
Інші неподаткові надходження	20 180,6	21 984,6	45 332,9	53 241,8	117,4	242,2
Доходи від операцій з капіталом	26 315,5	20 129,3	24 690,7	25 029,8	101,4	124,3
<i>питома вага операцій з капіталом в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>1,8</i>	<i>1,0</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>100,2</i>	<i>91,4</i>
Кошти від продажу основного капіталу	8 231,1	1 911,2	5 836,8	5 916,3	101,4	309,6
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	18 084,4	18 218,0	18 853,9	19 113,4	101,4	104,9
Цільові фонди	1 880,5	2 569,7	2 000,0	3 980,6	199,0	154,9
<i>питома вага цільового фонду в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,2</i>	<i>196,7</i>	<i>113,8</i>
Разом доходів	703 482,4	1 004 314,8	1 327 656,9	1 367 781,5	103,0	136,2
Трансферти	756 271,6	934 968,1	1 279 885,0	1 271 238,6	99,3	136,0
<i>питома вага трансфертів в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>51,8</i>	<i>48,2</i>	<i>49,1</i>	<i>48,2</i>	<i>98,1</i>	<i>99,9</i>
ВСЬОГО	1 459 754,0	1 939 282,9	2 607 541,9	2 639 020,1	101,2	136,1

Джерело: Дані Івано-Франківської міської ради

Основними джерелами формування доходної бази бюджету м. Івано-Франківська залишалися податкові надходження та трансферти з державного бюджету. Протягом 2017 року, як і в попередньому році, темпи зростання податкових надходжень були високими (приріст становив 35,7% до відповідного показника 2016 року) через випереджаючі темпи росту надходжень податку та збору на доходи фізичних осіб, а також єдиного податку.

Динаміка трансфертів в аналізованому періоді також була позитивною та значною мірою залежала від збільшення обсягів медичної та освітньої субвенцій, а також субвенцій на надання субсидій населенню на оплату енергоносіїв, плата за які продовжує стрімко зростати. Залежність бюджету міста від надходжень базової дотації відсутня. Загалом, структура міжбюджетних трансфертів бюджету м. Івано-Франківська, що склалася протягом 2015-2017 рр. свідчить про збереження високого рівня самостійності місцевого бюджету.

Зростання обсягу неподаткових надходжень (на 41,7% до відповідного показника 2016 року) було забезпечено, передусім, високими темпами зростанням обсягів надходжень плати за надання адміністративних послуг, власних надходжень бюджетних установ та надходжень коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту. Динаміка надходжень плати за оренду майнових комплексів та іншого майна, що є у комунальній власності, була позитивною, проте темпи зростання були більш повільними (105,8%). Як і в минулому році, мало місце зменшення обсягів надходжень коштів державного мита, в першу чергу внаслідок зменшення надходжень пов'язаних з видачею та оформленням закордонних паспортів (посвідок) та паспортів громадян України. З 01.10.2016 р. набрав чинності Закон України №1474-VIII від 14.07.2016 р., яким скасовано сплату державного мита за видачу паспорта громадянина України для виїзду за кордон або обміну цього паспорта. Крім того, за результатами 2017 року мало місце скорочення обсягів надходжень відсотків банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами – на 6,9% до аналогічного показника у 2016 році.

За результатами 2017 року обсяги надходжень від операцій з капіталом зросли на 24,3% як за рахунок збільшення надходжень від приватизації майна (в 3,1 рази до показника у 2016 році), так і надходжень від продажу земельних ділянок (на 4,9%). Сукупна питома вага доходів від продажу землі та майна за результатами 2017 року залишалася низькою – вони формували менше 1% загального обсягу доходної частини.

Зважаючи на відновлення темпів зростання міської економіки в 2016-2017 рр., обсяги надходжень за переважною більшістю джерел наповнення бюджету міста зростали, а рівень виконання річного плану за доходами загального та спеціального фондів був високим. Уточнений річний план за доходами в цілому було виконано у 2017 році на 101,2%, у тому числі відповідні планові показники доходної частини загального фонду бюджету міста виконані на 100,1%, спеціального фонду – на 121,8% (Додатки до рейтингового звіту №№3-4).

Протягом 2017 року до загального фонду бюджету міста надійшло 2 471,7 млн. грн., що на 35,2% більше за обсяг відповідних надходжень у 2016 році. Зростання обсягів доходної частини загального фонду бюджету міста було

забезпечено за такими основними джерелами, як: податок на доходи фізичних осіб, акцизний податок, податок на нерухоме майно (відмінне від земельної ділянки), податок та орендна плата за землю, єдиний податок, плата за надання адміністративних послуг та плата за оренду комунального майна. При цьому мало місце скорочення обсягів надходжень податку на прибуток підприємств комунальної власності, транспортного податку, надходжень відсотків банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами, державного мита. Основними джерелами загального фонду бюджету міста (без врахування трансфертів) в 2017 році, як і в минулому році, залишаються податок на доходи фізичних осіб, орендна плата за землю, земельний податок з юридичних та фізичних осіб, єдиний податок, а також акцизний податок.

Податок на доходи фізичних осіб, як і раніше, має найбільшу питому вагу в структурі доходів загального фонду бюджету м. Івано-Франківська без урахування трансфертів (59,4%). За результатами 2017 року обсяги надходжень за цим джерелом зросли на 43,2%, уточнений річний план на 2017 рік виконано на 99,2% (протягом року план переглядався у бік зменшення). Зростання обсягу надходжень податку було забезпечено зростанням рівня середньомісячної заробітної плати, в тому числі внаслідок суттєвого збільшення рівня мінімальної заробітної плати. Рівень диверсифікації надходжень податку на доходи фізичних осіб, як і раніше, достатній. При цьому мала місце помірна залежність від діяльності одного підприємства – у 2017 році надходження податку від ДП ВО «Карпати» зросли у 2,2 рази та становили 56,8 млн. грн., або 4,6% загального обсягу надходжень податку на доходи фізичних осіб у зазначеному періоді. Найбільшими платниками також є: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, Івано-Франківський національний медичний університет, ПАТ «Прикарпаттяобленерго», регіональна філія «Львівська залізниця» «ПАТ Укрзалізниця». Суттєву частку (понад 40%) у сплаті податку на доходи фізичних осіб мають бюджетні установи та організації, які фінансуються з державного та міського бюджетів.

Близько 8,8% доходів загального фонду бюджету м. Івано-Франківська без урахування трансфертів у аналізованому періоді формували надходження плати за землю в складі податку на нерухомість (разом земельний податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб), 59,8% надходжень яких становила орендна плата. За результатами 2017 року рівень виконання річного плану за надходженнями земельних платежів становив 99,8%, темп зростання показника до відповідного показника 2016 року – 111,8%. Зростання обсягу надходжень за цим джерелом було забезпечено, в тому числі, зростанням індексу інфляції, на який індексується нормативна грошова оцінка земель населених пунктів та інших земель несільськогосподарського призначення. Крім того, з 01.01.2016 р. відповідно до рішення Івано-Франківської міської ради №1733-54 від 19.05.2015 р. було введено в дію нормативну грошову оцінку земель м. Івано-Франківська, а протягом 2016 та 2017 років за рішеннями міської ради вносились зміни до Положення про оренду земельних ділянок комунальної власності у м. Івано-Франківську.

З 1 січня 2015 року вагому частину надходжень загального фонду бюджету міста формували акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти та інше паливо). Відповідно до змін до Податкового кодексу

України, починаючи з 01.01.2017 р. було скасовано акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі пального. З метою компенсування місцевим бюджетам втрат надходжень, змінами до Бюджетного кодексу України передбачено перерозподіл 13,44% акцизного податку з виробництва та імпорту нафтопродуктів між бюджетами місцевого самоврядування. Постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. затверджено частки для зарахування до бюджетів місцевого самоврядування частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України палива у I півріччі 2017 року. Такі частки визначені, виходячи з фактичних нарахувань акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі пального у 2016 році на відповідній території. Частки для зарахувань у II півріччі 2017 року мали бути визначені, виходячи з обсягу реалізованого суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі пального на відповідній території у I півріччі 2017 року.

Впродовж 2017 року до загального фонду консолідованого бюджету загалом надійшло 127,3 млн. грн. акцизного податку (акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів, акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів та акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів), що становило 104,7% уточненого планового річного показника та на 7,1% перевищило показник відповідного періоду 2016 року. Найбільшими платниками акцизного податку у звітному періоді були: ТОВ «ТК «Мегаполіс Україна», ТОВ «Прикарпатський торговий дім», ТОВ «Галичина-Табак», ТзОВ «ОККО-Рітейл», ТОВ «Сільпо Фуд».

Після виключення, починаючи з 01.01.2015 р., із переліку доходів спеціального фонду окремих надходжень, у тому числі єдиного податку та податку на нерухомість, основними джерелами наповнення цієї частини бюджету залишаються доходи бюджету розвитку та власні надходження бюджетних установ. Починаючи з 01.01.2016 року до надходжень спеціального фонду було повернуто екологічний податок (протягом 2015 року він зараховувався до загального фонду), проте його надходження були незначні. Загалом протягом 2017 року до спеціального фонду бюджету надійшло 167,3 млн. грн., що на 50,4% більше за відповідний показник 2016 року.

До 01.01.2015 р. основним джерелом наповнення бюджету розвитку був єдиний податок, який формував близько 70% доходів бюджету розвитку. Включення до переліку доходів бюджету єдиного податку, надходження за яким мають постійний характер, зменшувало залежність доходної частини бюджету розвитку від кон'юнктури на ринку нерухомості країни та, відповідно, чутливості до економічних ризиків. З початку 2015 року відповідно до бюджетної реформи єдиний податок зараховується до загального фонду. Таким чином, внаслідок зазначених вище змін було суттєво зменшено обсяг доходів бюджету розвитку, за рахунок якого, відповідно до ст.71 Бюджетного кодексу України, здійснюються витрати на погашення місцевих запозичень. При цьому необхідно відзначити, що станом на 01.01.2018 р. прямий борг Івано-Франківської міської ради, який має погашатися за рахунок бюджету розвитку, становив 13,96 млн. грн., а в подальшому очікується суттєве зростання боргового навантаження бюджету міста. На покриття дефіциту бюджету розвитку в 2017 році було спрямовано 458,3 млн. грн. коштів, що передаються із загального фонду до спеціального. У

2018 році до бюджету розвитку планується передати майже вдвічі більше – 970,96 млн. грн.

Протягом 2017 року до доходної частини бюджету міста надійшло 2 639 млн. грн., що на 36,1% більше, ніж обсяг відповідних надходжень у 2016 році. Основними джерелами формування доходної бази бюджету м. Івано-Франківська залишалися податкові надходження та трансферти з державного бюджету. Зважаючи на відновлення темпів зростання міської економіки в 2016-2017 рр., обсяги надходжень за переважною більшістю джерел наповнення бюджету міста зростали, а рівень виконання річного плану за доходами загального та спеціального фондів був високим. Уточнений річний план за доходами в цілому було виконано у 2017 році на 101,2%, у тому числі відповідні планові показники доходної частини загального фонду бюджету міста виконані на 100,1%, спеціального фонду – на 121,8%.

3.4. Виконання видаткової частини бюджету міста

Обсяг видаткової частини бюджету міста Івано-Франківська за результатами 2017 року становив 2 670,2 млн. грн. та збільшився на 41,8% проти відповідного попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2017 рік план за видатками бюджету було виконано на 97,1%. Основні видаткові статті бюджету міста наведено нижче (Таблиця 3.6).

Таблиця 3.6 Виконання видаткової частини та кредитування бюджету міста Івано-Франківськ, тис. грн.

Показник	2015 (виконано)	2016 (виконано)	2017 (план)	2017 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту за ост. період, %
Державне управління	44 599,3	72 686,6	151 371,1	148 710,4	98,2	204,6
Правоохоронна діяльність та забезпечення безпеки держави	0,0	0,0	1 641,0	1 640,5	100,0	-
Освіта	353 390,7	475 126,8	699 111,8	684 861,1	98,0	144,1
Охорона здоров'я	221 176,0	238 724,8	317 798,9	326 923,5	102,9	136,9
Соціальний захист і соціальна допомога	341 376,3	559 648,9	791 258,5	783 431,3	99,0	140,0
Житлово-комунальне господарство	136 463,5	145 929,2	225 396,6	210 599,7	93,4	144,3
Культура і мистецтво	42 309,8	49 781,8	70 716,6	69 634,6	98,5	139,9
Засоби масової інформація	3 525,0	3 890,0	4 587,8	4 583,8	99,9	117,8
Фізична культура і спорт	12 849,9	18 707,6	28 396,4	28 278,8	99,6	151,2
Будівництво	83 538,6	126 773,6	206 986,7	160 561,0	77,6	126,7
Землеустрій	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Транспорт	17 465,4	18 792,9	0,0	0,0	-	0,0
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	66 653,0	104 012,9	150 598,1	150 343,5	99,8	144,5
Охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека	0,0	0,0	5,0	0,0	0,0	-
Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Обслуговування боргу	59,2	249,1	830,5	823,0	99,1	330,4
Цільові фонди	2 098,1	4 147,0	13 062,5	11 319,5	86,7	273,0
Видатки, не віднесені до основних груп, та інші видатки	60 595,3	21 387,3	36 862,6	38 256,6	103,8	178,9
Разом видатків	1 386 100,2	1 839 858,5	2 698 624,0	2 619 967,3	97,1	142,4
Трансферти іншим бюджетам	42 134,7	42 974,8	51 135,4	50 201,2	98,2	116,8
у т.ч. реверсна дотація (до 01.01.2015 р. - кошти, що передаються до Державного бюджету)	18 221,2	20 907,5	21 171,7	21 171,7	100,0	101,3
Усього видатків	1 428 234,9	1 882 833,3	2 749 759,4	2 670 168,5	97,1	141,8
Надання державного пільгового кредиту індивідуальним сільським забудовникам	42,0	52,0	53,0	40,0	75,5	76,9
Повернення коштів, наданих для кредитування індивідуальних сільських забудовників	-32,0	-32,0	-33,0	-20,0	60,6	62,5
Надання пільгового довгострокового кредиту громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	0,0	300,0	432,0	432,0	100,0	144,0
Повернення кредитів, наданих для кредитування громадян на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	-424,3	-353,1	-380,0	-501,0	131,8	141,9
Разом	1 427 820,6	1 882 800,2	2 749 831,4	2 670 119,5	97,1	141,8

Джерело: Дані Івано-Франківської міської ради

Основним напрямом видатків бюджету залишається фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), органів місцевого самоврядування, а також житлово-комунального господарства та будівництва. Відповідно до бюджетної реформи 2014 року було змінено джерела фінансування

найбільших галузей бюджетної сфери: освіти та охорони здоров'я. Починаючи з 2015 року видатки на освіту та охорону здоров'я фінансуються як за рахунок доходів бюджету міста, так і відповідних субвенцій з державного бюджету. При цьому частка міста в сумарному обсязі фінансування зазначених галузей зростає. У 2017 році до бюджету міста надійшло 277,4 млн. грн. освітньої субвенції та 204,3 млн. грн. медичної субвенції, тоді як загальні обсяги фінансування зазначених галузей становили 684,9 млн. грн. та 326,9 млн. грн. відповідно. Зважаючи на позитивну динаміку доходної частини бюджету міста, обсяг фактично профінансованих видатків за переважною більшістю основних напрямів зростає.

Структура видаткової частини бюджету за економічною класифікацією характеризується збереженням у 2017 році високої питомої ваги капітальних видатків – 21,1%. Питома вага захищених статей в обсязі видатків загального фонду бюджету в аналізованому періоді, за даними міської ради, залишається високою – 90,7% обсягу видатків загального фонду за результатами виконання бюджету у 2017 році. Ці статті витрат підлягають фінансуванню в першу чергу (що гарантує виконання міською владою зобов'язань перед бюджетними та іншими установами за соціально-спрямованими видатками) та не можуть змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень. Таким чином, у разі тимчасової обмеженості джерел фінансування ці видатки не підлягають перерозподілу на інші напрями, в тому числі платежі по боргу, що звужує можливості оперативного розпорядження бюджетними коштами.

Структуру видаткової частини бюджету міста за економічною класифікацією наведено у таблиці (Таблиця 3.7).

Таблиця 3.7. Виконання видаткової частини бюджету м. Івано-Франківська за економічною класифікацією, тис. грн.

Показник	2014	2015	2016	2017
Поточні видатки	876 872,1	1 151 745,1	1 466 624,3	2 105 769,8
<i>питома вага поточних видатків у загальній сумі видатків, %</i>	<i>87,5</i>	<i>80,6</i>	<i>77,9</i>	<i>78,9</i>
Оплата праці та нарахування на заробітну плату	406 807,8	505 737,5	580 993,8	689 227,1
Оплата праці	300 352,2	368 033,0	476 617,9	564 723,1
Нарахування на оплату праці	106 455,6	137 704,5	104 375,9	124 504,0
Використання товарів і послуг	129 752,2	202 969,0	222 274,9	510 750,0
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	13 513,3	24 285,3	38 073,0	38 075,7
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	8 330,4	11 581,1	11 782,2	249,0
Продукти харчування	25 911,9	35 675,4	36 991,5	36 159,7
Оплата послуг (крім комунальних)	38 707,1	45 550,5	45 775,6	58 810,5
Видатки на відрядження	263,1	243,1	683,9	880,0
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	42 188,4	81 201,9	87 596,7	78 890,4
Дослідження та розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм	838,0	4 431,7	1 372,0	297 684,7
Обслуговування боргових зобов'язань	69,2	59,2	249,1	823,0
Обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань	69,2	59,2	249,1	823,0
Поточні трансферти	81 811,5	99 114,1	83 840,8	131 260,1
Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	80 761,1	78 379,6	59 142,1	103 669,5
Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів	1 014,5	20 702,5	24 681,8	27 520,9
Поточні трансферти урядам іноземних держав та міжнародних організацій	0,0	0,0	16,9	69,7
Соціальне забезпечення	257 581,0	340 072,9	575 345,6	769 658,3
інші поточні видатки	850,3	3 792,4	3 920,0	4 051,3
Капітальні видатки	124 873,2	276 489,8	416 209,0	564 398,7
<i>питома вага капітальних видатків у загальній сумі видатків, %</i>	<i>12,5</i>	<i>19,4</i>	<i>22,1</i>	<i>21,1</i>
Придбання основного капіталу	77 388,4	186 272,0	280 855,1	345 659,2
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	9 055,7	28 235,7	61 767,0	28 203,6
Капітальне будівництво (придбання)	5 689,2	31 024,2	46 062,4	59 557,5
Капітальний ремонт	54 634,0	112 406,5	146 170,8	205 692,0
Реконструкція та реставрація	8 009,5	13 384,7	25 336,9	15 225,8
Придбання землі та нематеріальних активів	0,0	1 220,9	1 518,0	36 980,4
Капітальні трансферти	47 484,8	90 217,7	135 353,9	218 739,5
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	27 027,6	68 633,7	109 426,3	192 327,1
Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів	19 721,8	21 432,2	18 293,0	22 680,3
Капітальні трансферти населенню	735,4	151,8	7 634,7	3 732,1
Усього за тимчасовою класифікацією видатків та кредитування місцевих бюджетів	1 001 745,3	1 428 234,9	1 882 833,3	2 670 168,5

Джерело: Дані Івано-Франківської міської ради

У 2017 році м. Івано-Франківськ зберігало статус міста-донора та перераховувало кошти до державного бюджету у вигляді реверсної дотації. В 2017 році було перераховано 21,2 млн. грн. реверсної дотації, що становило 1,7% фактичного обсягу доходів загального фонду бюджету міста за цей період без урахування трансфертів (у 2016 році місто перераховувало 20,9 млн. грн., у 2015 році – 18,2 млн. грн.).

Обсяг видаткової частини бюджету міста Івано-Франківська за результатами 2017 року становив 2 670,2 млн. грн. та збільшився на 41,8% проти відповідного попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2017 рік план за видатками бюджету було виконано на 97,1%. Основним напрямом видатків бюджету залишається фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), органів місцевого самоврядування, а також житлово-комунального господарства та будівництва. Починаючи з 01.01.2015 р. дві найбільші за обсягами видатків галузі бюджетної сфери (освіта та охорона здоров'я) фінансуються як за рахунок доходів бюджету міста, так і відповідних субвенцій з державного бюджету. При цьому частка міста в сумарному обсязі фінансування зазначених галузей зростала.

Структура видаткової частини бюджету за економічною класифікацією характеризується збереженням у 2017 році високої питомої ваги капітальних видатків – 21,1%. Питома вага захищених статей в обсязі видатків загального фонду бюджету в аналізованому періоді, за даними міської ради, залишається високою – 90,7% за результатами виконання бюджету у 2017 році. Івано-Франківськ зберігає статус міста-донора та перераховує кошти до державного бюджету у вигляді реверсної дотації.

3.5. Бюджет на 2018 рік

Міський бюджет м. Івано-Франківська на 2018 рік було затверджено 15.12.2017 р. В основу формування обсягів доходів і видатків проекту бюджету міста Івано-Франківська на 2018 рік покладено вимоги положень Конституції України, Податкового кодексу України, Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів, що стосуються місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин. Проект бюджету міста розроблений з урахуванням проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2018-2020 рр. (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України №411-р від 14.06.2017 р.), проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік», Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України №142-р від 08.02.2017р.).

Доходну частину бюджету міста Івано-Франківська затверджено на 2018 рік у обсязі 3 237,6 млн. грн., що на 27,1% більше за фактичне виконання у 2017 році (Таблиця 3.8). Плановий обсяг видатків бюджету міста на 2018 рік встановлено в обсязі 3 339,1 млн. грн. (на 28,7% більше, ніж фактичний обсяг у 2017 році).

Таблиця 3.8. Основні показники бюджету м. Івано-Франківська на 2018 рік, тис. грн.

Доходи	2017 (факт)	2018 (план)	Темпи росту, %
Податкові надходження, у т. ч.:	1 116 046,2	1 795 493,0	160,9
• податок та збір на доходи фізичних осіб	734 807,3	1 282 353,0	174,5
• акцизний податок	105 599,5	132 000,0	125,0
• податок на майно	88 297,1	140 000,0	158,6
• єдиний податок	163 645,5	200 000,0	122,2
Неподаткові надходження, у т. ч.:	151 693,3	130 936,6	86,3
• власні надходження бюджетних установ	58 689,2	43 458,8	74,0
Доходи від операцій з капіталом	22 976,7	28 000,0	121,9
Цільові фонди	3 980,6	4 956,0	124,5
Всього доходів без урахування трансфертів	1 294 696,8	1 959 385,6	151,3
Трансферти	1 252 709,6	1 278 199,3	102,0
Всього доходів	2 547 406,4	3 237 584,9	127,1
Всього видатків	2 594 892,8	3 339 112,9	128,7
в т.ч. реверсна дотація	21 171,7	51 879,9	245,0
Кредитування	-451,0	72,0	-16,0
Дефіцит/профіцит	-47 035,4	-101 600,0	216,0

Джерело: Івано-Франківська міська рада

Основними джерелами доходної частини бюджету міста у 2018 році залишатимуться податок та збір на доходи фізичних осіб, податок на майно (в тому числі орендна плата за землю та земельний податок з юридичних та фізичних осіб), єдиний та акцизний податки та трансферти. Бюджетом міста передбачено значний приріст обсягу податкових надходжень до показників минулого періоду (на 60,9%). Таке зростання планується забезпечити передусім за рахунок збільшення надходжень податку на доходи фізичних осіб (на 74,5%). При цьому у 2017 році обсяги надходжень податку зросли на 43,2%. При визначенні обсягу прогнозних надходжень податку на доходи фізичних осіб на 2018 рік було враховано очікуваний приріст фонду оплати праці по підприємствам міста на 2018 рік, підвищення розміру прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати та посадового окладу працівника I тарифного розряду.

Бюджет міста на 2018 рік прийнято з профіцитом загального фонду обсягом 970,96 млн. грн. (напрямок використання – передача коштів до бюджету розвитку). Спеціальний фонд бюджету міста затверджено з дефіцитом у сумі 1 075,96 млн. грн., джерелом покриття якого є кошти, що передаються із загального фонду та запозичення від міжнародних фінансових організацій, а також профіцитом в сумі 3,4 млн. грн., напрямком використання якого є погашення кредиту НЕФКО.

Міський бюджет м. Івано-Франківська на 2018 рік було затверджено 15.12.2017 р. Доходну частину бюджету міста Івано-Франківська затверджено на 2018 рік у обсязі 3 237,6 млн. грн., що на 27,1% більше за фактичне виконання у 2017 році. Плановий обсяг видатків бюджету міста на 2018 рік встановлено в обсязі 3 339,1 млн. грн. (на 28,7% більше, ніж фактичний обсяг у 2017 році). Бюджет міста на 2018 рік прийнято з профіцитом загального фонду обсягом 970,96 млн. грн. (напрямок використання – передача коштів до бюджету розвитку). Спеціальний фонд бюджету міста затверджено з дефіцитом у сумі 1 075,96 млн. грн., джерелом покриття якого є кошти, що передаються із загального фонду та запозичення від міжнародних фінансових організацій, а також профіцитом в сумі 3,4 млн. грн., напрямком використання якого є погашення кредиту НЕФКО.

Основними джерелами доходної частини бюджету міста у 2018 році залишатимуться податок та збір на доходи фізичних осіб, податок на майно (в тому числі орендна плата за землю та земельний податок з юридичних та фізичних осіб), єдиний та акцизний податки та трансферти. Бюджетом міста було передбачено високі темпи зростання обсягу податкових надходжень до показників минулого періоду (на 60,9%), що буде забезпечено в тому числі очікуваним суттєвим збільшенням надходжень податку на доходи фізичних осіб (на 74,5%). Слід зауважити, що рівень виконання планових показників за доходною та видатковою частинами бюджету міста протягом 2018 року та забезпечення високих темпів зростання за основними джерелами надходжень буде залежати від динаміки соціально-економічного розвитку міста та покращення макроекономічної ситуації по країні в цілому.

4. Боргові зобов'язання міста

4.1. Боргова історія

Боргова політика Івано-Франківської міської влади визначається потребою в залученні додаткового фінансування для реалізації проектів з відновлення міської інфраструктури. Місто Івано-Франківськ має позитивну кредитну історію. З метою реалізації комплексної програми з модернізації зовнішнього освітлення в 2006 році Івано-Франківська міська рада успішно випустила, а в 2011 році своєчасно погасила облігації внутрішньої місцевої позики серії А обсягом 5,5 млн. грн. Зобов'язання за запозиченнями, залученими міською радою, виконувалися відповідно до укладених угод у повному обсязі. Станом на 01.01.2018 р. прямі боргові зобов'язання міста склалися з кредитів, залучених від міжнародних фінансових організацій на впровадження інфраструктурних проектів та заборгованості за середньостроковими позичками, залученими з єдиного казначейського рахунку у попередніх бюджетних періодах.

4.2. Консолідований борг

Прямі боргові зобов'язання

В рамках реалізації інвестиційного проекту «Підвищення енергоефективності в будівлях навчальних закладів м. Івано-Франківська» Івано-Франківська міська рада наприкінці 2011 року уклала угоду з ПАТ АКБ «Львів» на отримання кредиту в обсязі 3 млн. грн. під 3% річних з графіком погашення протягом 2012-2015 рр. за технічного сприяння фінансової корпорації НЕФКО. У II півріччі 2013 року цінову політику проекту було переглянуто, додатково надано 1 млн. грн. у еквіваленті на умовах сплати 3% річних з поверненням кредиту впродовж 2014-2017 рр. Загальна вартість впроваджених заходів становила 5,1 млн. грн., у т.ч. 4 млн. грн. – позика НЕФКО. Обслуговування міською радою наданих кредитів здійснювалось згідно з умовами укладених угод. Станом на 01.01.2018 р. заборгованість за кредитом була погашена у повному обсязі.

Наприкінці вересня 2014 року Івано-Франківська міська рада отримала дозвіл Міністерства фінансів України щодо погодження обсягу та умов здійснення зовнішнього запозичення від НЕФКО в рамках проекту «Вуличне освітлення у м. Івано-Франківськ». Розмір запозичення – 4 млн. грн. із співфінансуванням проекту за рахунок коштів бюджету міста в сумі 3 млн. грн., відсоткова ставка – 3%. Запозичення здійснюється на термін 5 років. У II півріччі 2015 року розпочалась реалізація проекту. Протягом 2016-2017 рр. здійснювалось часткове погашення кредиту відповідно до затвердженого графіку, а станом на 01.01.2018 р. заборгованість за кредитом складала 1,81 млн. грн.

Наприкінці 2015 року Івано-Франківською міською радою було прийнято рішення щодо здійснення зовнішнього місцевого запозичення шляхом залучення кредиту від Північної екологічної фінансової корпорації (НЕФКО) для фінансування інвестиційного проекту «Підвищення енергоефективності об'єктів бюджетної сфери міста Івано-Франківська» обсягом 1 млн. євро зі співфінансуванням проекту

за рахунок коштів бюджету міста у сумі 80 тис. євро, зі сплатою відсотків у розмірі 6 місячного EURIBOR плюс маржа 6,25% річних, остаточний термін погашення – листопад 2025 року. Одночасно заплановано отримання гранту в розмірі 470 тис. євро від Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (фонд Е5Р), шляхом укладення договору гранту з НЕФКО. У 2017 році було отримано 366,563 тис. євро коштів запозичення, або 12,15 млн. грн. (гривневий еквівалент за курсом НБУ на дату складання звітності).

Крім того, у 2017 році Івано-Франківською міською радою було прийнято рішення про залучення кредиту від НЕФКО для фінансування інвестиційного проекту «Підвищення енергоефективності об'єктів бюджетної сфери міста Івано-Франківська» обсягом 4 млн. євро зі сплатою відсотків у розмірі 6 місячного EURIBOR плюс маржа 6,25% річних, остаточний термін погашення – листопад 2026 року. Протягом 2017 року кошти зазначеного кредиту до бюджету міста не надходили.

Протягом 2017 року позичок з єдиного казначейського рахунку до бюджету міста не залучалось. Разом з тим, залишок непогашених середньострокових позик станом на 01.01.2018 р. становив 66 253,5 тис. грн. та включав непогашений залишок за середньостроковими позиками, залученими у попередніх бюджетних періодах з єдиного казначейського рахунку в зв'язку з невиконанням плану за доходами загального фонду, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Відповідно до Бюджетного кодексу України (п.21 прикінцевих та перехідних положень) погашення заборгованості за середньостроковими позиками перед державним бюджетом, яка знаходиться на обліку в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, не здійснюється до законодавчого врегулювання цього питання.

Обсяг прямого боргу міста Івано-Франківськ станом на 01.01.2018 р. становив 13,96 млн. грн. (без врахування середньострокових позик, залучених у попередні бюджетні періоди з єдиного казначейського рахунку), пряме боргове навантаження перебувало на низькому рівні.

Прострочена бюджетна кредиторська заборгованість

Прострочена кредиторська заборгованість за загальним та спеціальним фондами консолідованого бюджету міста Івано-Франківськ станом на 01.01.2018 р. відсутня.

Умовні зобов'язання (гарантії) Івано-Франківської міської ради

Івано-Франківська міська рада підтримала участь та надала відповідні гарантії КП «Івано-Франківськводокотехпром» у реалізації спільного з МБРР інвестиційного проекту в сумі 10,8 млн. дол. США, ДМП «Івано-Франківськтеплокомуненерго» у реалізації спільного з НЕФКО інвестиційного проекту в сумі 0,4 млн. євро та спільного з ЄБРР проекту в сумі 7,2 млн. євро, а

також КП «Електроавтотранс» у реалізації спільного з ЄБРР проекту «Оновлення тролейбусного парку м. Івано-Франківськ» в сумі 8 млн. євро.

За наданою інформацією, ДМП «Івано-Франківськтеплокомуненерго» у 2015 році розпочало реалізацію проекту «Реконструкція та модернізація системи тепlopостачання в районі вулиць Довга – Карпатська м. Івано-Франківська» в рамках Програми «Демо-Україна ДН» за сприяння Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України у співробітництві з Північною екологічною фінансовою корпорацією НЕФКО та Шведським Агентством Міжнародного Розвитку (SIDA) на умовах надання кредиту обсягом 400 тис. євро та гранту у розмірі 300 тис. грн. зі сплатою 6% річних та датою погашення 20.06.2021 р. Гарантом виконання кредитних зобов'язань виступила Івано-Франківська міська рада. З початку дії місцевої гарантії було вибрано 387,7 тис. євро коштів позики. Обсяг заборгованості за кредитом станом на 01.01.2018 р. (з урахуванням погашення) становив 313 тис. євро, або 10 484,1 тис. грн. (гривневий еквівалент за курсом НБУ на дату складання звітності).

Крім того, ДМП «Івано-Франківськтеплокомуненерго» бере участь у проекті «Реконструкція та модернізація системи тепlopостачання міста Івано-Франківська». Згідно з проектом заплановано отримати кредит від Європейського банку реконструкції та розвитку в обсязі 7,2 млн. євро та грантові кошти Шведського Агентства Міжнародного Розвитку (SIDA) – 3,6 млн. грн. з кінцевим терміном погашення у 2025 році. Гарантом виконання кредитних зобов'язань виступила Івано-Франківська міська рада. З початку дії місцевої гарантії було вибрано 1 334,6 тис. євро коштів позики. Обсяг заборгованості за кредитом станом на 01.01.2018 р. (з урахуванням погашення) становив 1 288,6 тис. євро, або 43 162,2 тис. грн. (гривневий еквівалент за курсом НБУ на дату складання звітності).

КП «Івано-Франківськводокотехпром» бере участь у проекті «Розвиток міської інфраструктури» із залученням позики у Міжнародному банку реконструкції та розвитку (Світовий банк) та Гранту Шведського Агентства Міжнародного Розвитку (SIDA). Відповідно до умов кредитного договору та додаткових угод до нього загальний обсяг фінансування в рамках реалізації проекту було встановлено на рівні 10,8 млн. дол. США з графіком погашення двічі на рік – 15 квітня та 15 жовтня, що триватиме протягом 2013-2027 рр. Гарантом виконання кредитних зобов'язань виступила Івано-Франківська міська рада. Обсяг отриманих кредитних коштів для фінансування заходів проекту складав 10,8 млн. дол. США. Обсяг заборгованості за кредитом станом на 01.01.2018 р. (з урахуванням погашення) становив 8 381,65 млн. дол. США, або 235 249,61 тис. грн. (гривневий еквівалент за курсом НБУ на дату складання звітності).

Слід зазначити, що починаючи з 2013 року, з огляду на важкий фінансовий стан (збиткову діяльність) КП «Івано-Франківськводокотехпром» за одночасного різкого зростання курсів валют та відсутності в тарифі на водопостачання та водовідведення (до 01.07.2014 р.) інвестиційної складової для погашення кредитних коштів, підприємство неодноразово порушувало графіки погашення за отриманим кредитом від Світового банку. Відповідно до ст. 32 Закону України «Про державний бюджет України на 2015 рік» (зі змінами та доповненнями) було

визначено механізм перерахування субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення заборгованості за зобов'язаннями перед державою за позиками, наданими міжнародними фінансовими установами, зокрема, на впровадження проекту «Розвиток міської інфраструктури». З метою погашення заборгованості КП «Івано-Франківськводокотехпром» та виконання графіку встановлених платежів у 2015 році було укладено Договір про організацію взаєморозрахунків за субвенцією з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення заборгованості з різниці в тарифах на послуги з централізованого водопостачання, водовідведення відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №913 від 28 жовтня 2015 року між головним управлінням Державної казначейської служби України в Івано-Франківській області, департаментом фінансів Івано-Франківської облдержадміністрації, фінансовим управлінням виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради та КП «Івано-Франківськводокотехпром». Таким чином, за рахунок власних коштів комунального підприємства і субвенції прострочена заборгованість за кредитом була погашена у повному обсязі до кінця 2015 року.

Через порушення графіків погашення за отриманим кредитом від Світового банку протягом 2013-2015 рр. в рамках проекту «Розвиток міської інфраструктури», підприємство було виключено з числа учасників проекту «Розвиток міської інфраструктури – 2». У 2015 році КП «Івано-Франківськводокотехпром» подало заявку до Європейського інвестиційного банку щодо фінансування проекту «Будівництво лінії обробки мулу для м. Івано-Франківська», а також вживає всіх заходів для залучення коштів, необхідних для фінансування даного проекту.

Планується також отримання кредиту від ЄБРР для фінансування інвестиційного проекту «Оновлення тролейбусного парку м. Івано-Франківськ» в сумі 8 млн. євро, строком на 13 років, позичальник – КП «Електроавтотранс», забезпечення за кредитом – гарантія міської ради. Протягом 2017 року кошти зазначеного кредиту до бюджету міста не надходили.

Консолідований борг

Станом на 01.01.2018 р. консолідований борг м. Івано-Франківська складав 302,9 млн. грн. (без урахування простроченої кредиторської заборгованості комунальних підприємств), у тому числі:

- 13,96 млн. грн. – прямий борг Івано-Франківської міської ради (без врахування середньострокових позик, залучених у попередні бюджетні періоди з єдиного казначейського рахунку);
- 288,9 млн. грн. – сума наданих містом гарантій за отриманими кредитними коштами (у гривневому еквіваленті станом на дату складання звітності) КП «Івано-Франківськводокотехпром» та ДМП «Івано-Франківськтеплокомуненерго».

Співвідношення обсягу консолідованого боргу до фактичного у 2017 році обсягу доходної частини консолідованого бюджету міста без урахування трансфертів

становило 22,1%. Зважаючи на нестабільну ситуацію на валютному ринку країни та зниження курсу гривні до основних світових валют чутливість бюджету міста до валютних ризиків через значний обсяг місцевих гарантій, наданих за кредитами міжнародних фінансових організацій, номінованих в іноземній валюті, залишається суттєвою. Частково зменшують ризики довгостроковий період погашення основної суми боргу за угодами про субкредитування та відсутність пікових навантажень.

4.3. Перспективи залучення коштів у майбутньому

На даний час міською владою ведеться робота щодо здійснення внутрішнього запозичення до бюджету розвитку у формі випуску облігацій внутрішньої місцевої позики обсягом 300 млн. грн., а також залучення кредитних та грантових ресурсів для реалізації спільних проектів з міжнародними фінансовими організаціями.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Івано-Франківська підтверджено на рівні **uaBBB+**, прогноз «стабільний».

Голова рейтингового комітету

М. Б. Проценко

Начальник відділу рейтингів небанківських установ

О. К.Самойлова

Додатки

Додаток до рейтингового звіту №1

Динаміка агрегованих бюджетних показників м. Івано-Франківська у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2014	2015	2016	2017
Податкові надходження	453 850,4	578 344,6	866 188,0	1 175 164,5
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	54 806,1	98 813,4	112 077,6	162 075,1
Отримані трансферти на здійснення поточних видатків	463 221,3	756 271,6	934 968,1	1 269 888,8
Операційні надходження всього	971 877,8	1 433 429,7	1 913 233,7	2 607 128,3
Поточні видатки на заробітну плату, використання товарів та послуг та інші поточні видатки	537 410,3	712 498,9	807 188,8	1 204 028,4
Поточні трансферти та соціальне забезпечення	339 392,5	439 187,0	659 186,4	900 918,4
Операційні видатки всього	876 802,8	1 151 685,9	1 466 375,2	2 104 946,8
Операційний баланс	95 075,0	281 743,8	446 858,6	502 181,5
Фінансовий дохід	6,8	8,8	5 919,9	5 512,2
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	69,2	59,2	249,1	823,0
Фінансовий баланс	-62,4	-50,4	5 670,8	4 689,3
Поточний баланс	95 012,6	281 693,4	452 529,3	506 870,7
Капітальні надходження	14 761,4	26 315,5	20 129,3	25 029,8
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	10 863,6	0,0	0,0	1 349,8
Капітальні надходження всього	25 625,0	26 315,5	20 129,3	26 379,6
Придбання основного капіталу	77 388,4	186 272,0	280 855,1	345 659,2
Капітальні трансферти	47 484,8	90 217,7	135 353,9	218 739,5
Капітальні видатки всього	124 873,2	276 489,8	416 209,0	564 398,7
Капітальний баланс	-99 248,2	-250 174,2	-396 079,7	-538 019,1
Баланс після капітальних видатків	-4 235,6	31 519,2	56 449,6	-31 148,4
Кредитування з врахуванням повернення	-370,2	-414,3	-33,1	-49,0
Профіцит/дефіцит	-3 865,5	31 933,4	56 482,7	-31 099,4
Фінансування	3 865,5	-31 933,4	-56 482,7	31 099,4
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Івано-Франківської міської ради, розрахунки «Кредит-Рейтинг»

Додаток до рейтингового звіту № 2

Динаміка основних джерел фінансування бюджету м. Івано-Франківська, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2014	2015	2016	2017
Профіцит/дефіцит	-3 865,5	31 933,4	56 482,7	-31 099,4
Фінансування	3 865,5	-31 933,4	-56 482,7	31 099,4
Зміни залишків	10 112,2	-33 328,1	-53 339,6	21 737,5
залишок на початок року	62 588,3	52 476,1	85 804,1	139 143,7
залишок на кінець року	52 476,1	85 804,1	139 143,7	117 406,2
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	-1 205,2	0,0	0,0	0,0
Залучення	216 900,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	-218 105,2	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	40 000,0	78 230,0
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	-40 000,0	-78 230,0
Фінансування за борговими операціями	-1 113,0	2 251,9	-800,0	10 982,9
Запозичення	0,0	3 600,0	400,0	12 147,9
Погашення	-1 113,0	-1 348,1	-1 200,0	-1 165,0
Інші розрахунки	-3 928,5	-857,3	-2 343,1	-1 621,0
кошти, що передаються до бюджету розвитку	0,0	0,0	0,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Івано-Франківської міської ради, розрахунки «Кредит-Рейтинг»

Додаток до рейтингового звіту № 3

Основні показники виконання доходної частини загального фонду бюджету м. Івано-Франківська, тис. грн.

Показник	2015 (виконано)	2016 (виконано)	2017 (план)	2017 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту за ост. період, %
Податок та збір на доходи фізичних осіб	320 043,5	513 071,4	741 000,8	734 807,3	99,2	143,2
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	3 269,4	3 908,7	747,7	747,7	100,0	19,1
Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів (без плати за землю до 01.01.2015 р.)	7,4	6,5	0,0	2,2	-	34,3
Акцизний податок	88 922,4	118 838,4	121 534,3	127 269,1	104,7	107,1
Податок на нерухоме майно (за виключенням податку та орендної плати за землю, транспортного податку)	8 351,7	11 744,5	21 923,5	22 601,5	103,1	192,4
Податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб (до 01.01.2015 р. - плата за землю)	75 728,6	97 361,2	109 086,0	108 827,2	99,8	111,8
Транспортний податок	1 707,8	1 477,2	1 359,0	1 377,4	101,4	93,2
Єдиний податок	79 872,9	119 226,5	168 572,4	171 634,5	101,8	144,0
Місцеві податки й збори, крім єдиного податку та податків на нерухоме майно	290,1	458,6	1 000,4	994,5	99,4	216,9
Плата за надання адміністративних послуг	12 405,4	13 861,8	32 143,1	31 417,2	97,7	226,6
Державне мито	11 748,8	7 193,1	425,3	438,8	103,2	6,1
Екологічний податок	95,5	X	X	X	-	-
Відсотки банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами	0,0	5 916,4	5 505,5	5 506,4	100,0	93,1
Плата за оренду цілісних майнових комплексів	12 547,6	12 662,4	13 366,0	13 400,6	100,3	105,8
Інші надходження загального фонду	3 794,5	3 749,2	11 684,3	18 645,0	159,6	497,3
Разом загальний фонд	618 785,5	909 476,1	1 228 348,3	1 237 669,5	100,8	136,1
Трансферти	734 518,7	918 605,7	1 241 803,0	1 234 056,6	99,4	134,3
питома вага трансфертів в загальній сумі доходів, %	54,3	50,2	50,3	49,9	99,3	99,4
Усього загальний фонд	1 353 304,2	1 828 081,8	2 470 151,2	2 471 726,1	100,1	135,2

Джерело: Фінансове управління Івано-Франківської міської ради

Додаток до рейтингового звіту № 4

Основні показники виконання доходної частини спеціального фонду бюджету м. Івано-Франківська, тис. грн.

Найменування показника	2015 (виконано)	2016 (виконано)	2017 (план)	2017 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту за ост. період, %
Податки на власність	68,5	2,9	0,0	20,6	-	705,0
Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	33,7	136,3	5,0	10,5	210,8	7,7
Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності	-13,3	-10,3	0,0	-9,6	-	93,0
Екологічний податок	X	102,3	104,4	132,0	126,4	129,0
Інші неподаткові надходження	47,3	94,9	118,2	154,2	130,4	162,5
Доходи бюджету розвитку, у тому числі:	42 650,8	38 267,3	58 219,1	66 228,8	113,8	173,1
- надходження коштів від приватизації майна	8 230,6	1 906,4	5 810,5	5 890,0	101,4	309,0
- надходження коштів від продажу землі	18 084,4	18 218,0	18 853,9	19 113,4	101,4	104,9
- надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту	16 335,8	18 142,8	33 554,7	41 225,4	122,9	227,2
Відсотки за користування довгостроковим кредитом, що надається з місцевих бюджетів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	3,6	2,5	2,0	3,6	180,6	145,2
Збір за забруднення навколишнього природного середовища	0,2	0,1	0,0	0,0	-	81,7
Власні надходження бюджетних організацій	40 025,7	53 673,2	38 860,0	59 591,3	153,3	111,0
Цільові фонди	1 880,5	2 569,7	2 000,0	3 980,6	199,0	154,9
Разом спеціальний фонд	84 696,9	94 838,7	99 308,7	130 112,0	131,0	137,2
Трансферти	21 752,9	16 362,4	38 082,0	37 182,0	97,6	227,2
Усього спеціальний фонд (із трансфертами)	106 449,8	111 201,1	137 390,7	167 294,0	121,8	150,4

Джерело: Фінансове управління Івано-Франківської міської ради